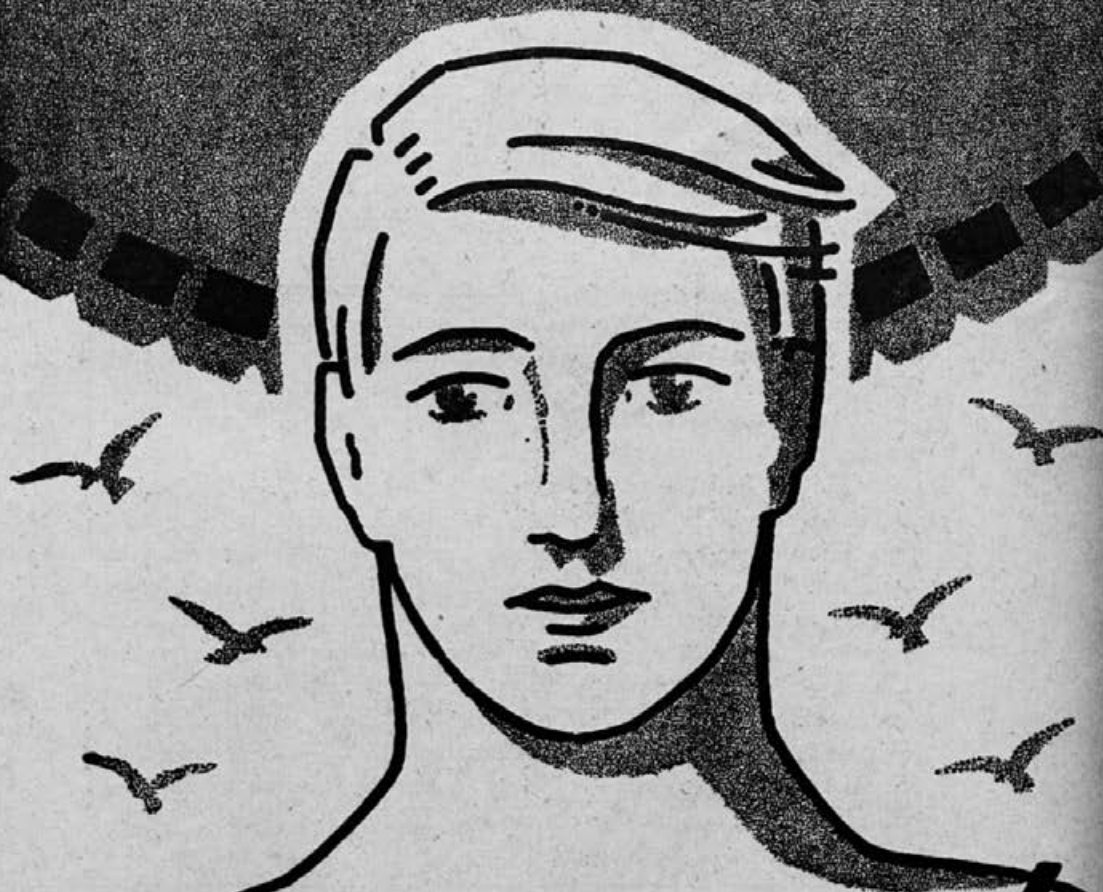

ČUVAMO JUGOSLAVIJU

IZDANO TOŽILSTVO U LJUBLJANI

5. VI. 1935

kred. _____

40.

SOKOLIC

LIST ZA SOKOLSKI NARAŠTA
GOD. XVII 1935 BROJ 5

SADRŽAJ

1. Školska se vrata zatvaraju	129
2. Naraštajcima o prednjacima	131
3. Nešto o sokolskoj znački i sokolskom pozdravu	133
4. Jedna austrijska spomenica iz 1851 godine	134
5. Burna noć kod ribarenja	136
6. Brat iz Korotana	137
7. Naši pesnici: Ha Опленцу. — Тужно пролеће. — Ha Видов дан. — Njega ni. — Zarja. — Moj rodni grad. — Majci. — Naša vojska. — Gorska miška. — Три соколске корачнице. — Soko — domovini! — Tamo na zapad . . . — Proleće. — Kosovski božuri. — Dimnjačar. — Pajek. — Jugosloven. — Proleće. — Osa in pes	142
8. Radovi našeg naraštaja: Stric Ivan pripoveduje. — Ратно сироче. — Sokoli štedimo! — Naše planine. — Bolestna romanca. — Jugoslovenski Soko. — Sokolskom „Zdravo!“. — Нашим Краљевинима. — Vigred prihaja. — Sokolska omladina i narod. — Vernost Kralju i Otadžbini. — Radujmo se! — Tirševo uskr-snuće	150
9. Glasnik: Glavna godišnja skupština Saveza SKJ. — Odgođenje pokrajinskog sleta u Subotici i svesokolskog sleta u Beogradu. — Razviće prvog dečjeg sokolskog barjaka. — † Maršal Pilsudski. — Zagreb II. - Selo naraštaja. — Zagreb II. - Naraštajski izlet na Okić-grad. — Zagreb II. - Naraštajska čajanka. — Mostar. - Rad naraštajskog otseka. — O skromnom jubileju pesnika Jovana Udickog. — 860 sokolskih bioskopa u Českoslovačkoj. — Jeziv smučarski doživljaj. — 7850 km na smučkama. — Jedna gimnazija za 1,200.000 Poljaka. — Poždrjlive ptice. — Crveni luk. — Starost čovečjeg roda. — Jackie (Žek), kao brzi računčija. — Patuljci koji stanuju u gnezdim. — Za šalu. — Ispravi! . . .	157

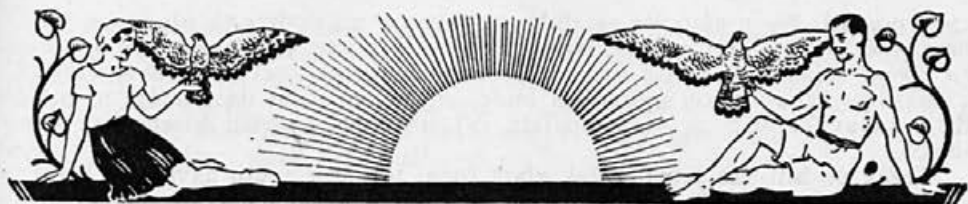
»Sokolić« izlazi svakoga 20 u mesecu. Godišnja pretplata Din 20—, polu-godišnja Din 10—, pojedini broj Din 2—.

Urednik: Josip Jeras, Ljubljana, Levstikova ulica 19.

Izdaje Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije (E. Gangl). — Naslov uprave: Uprava sokolskih listova, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6. Telefon br. 2312. Račun pošt. štedionice 12.943.

Rukopisi se šalju na adresu urednika, pretplate i narudžbe upravi sokolskih listova.

Tiska: Učiteljska tiskara u Ljubljani (pretstavnik Francè Štrukelj).

ŠKOLSKA SE VRATA ZATVARAJU...

Nашoj sokolskoj omladini koncem školske godine

Za nekoliko dana zatvoriće se za vama školska vrata. Umuknuće školsko zvono, koje vas je toliko vremena potsećalo na početak i svršetak obuke. Oslobodićete se školskih klupa i neugodnog zadaha školskih prostorija. Nastupiće školski raspust, da se oni koji su se trudili i marljivo radili otpočnu, a oni koji su lenčarili i dangubili, da promišljaju o svojim propustima, o svojem neuspehu. Sakupljate za vreme velikog školskog raspusta nove snage za novi budući rad, koji vas očekuje u daljnjem školovanju ili u životnoj borbi, u koju mora svako ranije ili kasnije da zagazi.

Mnogi od vas, draga braćo naraštajci i naraštajke, napušta zauvek školske klupe, drugi se opet pripremaju i odlučuju da nastave svoje školovanje. U vašoj nutrinji pojavljuje se, možda, po prvi put borba kojim putem treba da udarite ili koje zvanje da odaberete. Baš u tome želimo da vam priskočimo u pomoć, da vam damo svoje bratske upute i savete.

Zadovoljstvo je najviši cilj svakog pojedinca, obitelji i skupne zajedničke porodice — države. Čovek ne može nikada da postane potpuno zadovoljan, jer »ljudsko srce zadovoljno nikad posve nije, čim željena cilja se dovreda, opet iz njega sto mu želja klijee«, kako kaže i naš veliki pesnik P. Preradović. Zato je želja svakoga, da se tom zadovoljstvu što više približi. Zadovoljstvo može se steći samo poštenim i požrtvovnim radom, čiji se uspeši odražavaju u duši pojedinčevog, što mu daje sadržinu i životni smisao.

U dvoumici ste, nalazite se kao Herkules na raspuću. Kojim putem da udarite: da li putem telesnog uživanja, koji je tako privlačan i primamljiv, ili putem rada, poštenog i treznog, koji je posut trnjem i korovom? — U tome vam je najbolji savetodavac vaša duša, vaš osećaj i vaše nagnuće. Ako njih istinski poslušate nećete pogrešiti, i vaša će budućnost biti bistra i ružičasta.

Svet koji obitavamo je tako idealno lep i savršen, ali ljudi, koji na njemu žive, izneverili su se svome poslanstvu i stvorili su na njemu pakao i užas. A vi mladi, kojima je duša nepokvarena i neotrovana ljudskim opaćinama, treba da se borite da dobro pobedi zlo, treba da se borite za istinu i pravdu, za bolji život.

Bogatstvo i novac, koji su životni cilj velike većine ljudi, neka vam ne zamraču um i plemenitost duše. Novac ne stvara trajno zadovoljstvo, već zadovoljstvo stvaraju jedino duševni mir i spokojstvo, čežnja za visokim idealima, proizvod poštenog i čestitog rada bilo vašeg uma ili vaših ruku. Naročito treba da ste pažljivi u odabiranju svojih prijatelja, svog društva, svoje okoline. Okolina stvara čoveka; u kakvu sredinu padnete — takvi

ćete i postati. Ne prepustite se duhu vremena i ne zaplivajte njegovim vodama, već budite borci pravde, istine, dobrote i lepote, kako vam to i sokolska misao nalaže. Vi danas drugim očima gledate na svet oko sebe; vidite ga onakvog kakav bi on morao da bude, ali kažem vam, da on nije ni približno takav kakvog ga vi zamišljate. Vi još niste zagrizli kiselu životnu jabuku.

Težak će biti vaš život, težak zbog toga, jer je u svetu zavladała kriza ne toliko materijalna, koliko duhovna, čudoredna. Dužni smo da vas na to upozorimo već u pupoljku svog života, iako su ove reči gorke i čemerne. Dužni smo da vas na to upozorimo, da se već zarana naoružate oružjem duha, koje će vam dobro doći u skoroj budućnosti, jer vreme će vas čuškati i s leva i s desna, ljudi, koji su stvoreni na sliku i priliku Božiju, pljuvaće vam u lice, iskorišćavaće vas i podvaljivati vam. Jer to je u duhu vremena. Vremena puna opačina i zlobe. Verne slugе Mamonove satanski će vam se smeјati i uživati u vašoj nesreći i vašem bolu. Koristi pojedinca, na štetu celine, glavna su obeležja današnjeg društva. Ne pita se kakav si, nego što si i ko si, koliki te sjaj okružuje. Zato treba da se borite, da ostanete takvi, kakvi ste sada. Da stvorite svet onakvim kakvim ga vi očima slikate.

Ponovno vam kažem ne klanјajte se u svom budućem životu zlatnom teletu, ali nemoјte dopustiti da propalice i varalice, ništavila ljudska i pokvarenjaci žive na račun vaše plemenitosti i poštenja. Triesnite o zid s njima!

Materijalno bogatstvo ne donosi niti sreću niti zadovolјstvo. Časovi najraskalašenijeg života, kada se ljudska dobra prosiplju i bacaju, kada je svega na pretek, postaće vam najogavniji i čeznućete za životom priprostog ribara i ratara, koji je, možda, najsrećniji baš zbog toga, što mu je taj svet tako daleko, tako tuđ i besadržajan, u kojem razvikanom životu životinjske niske strasti uzimaju punog maha i zamaha. Materijalno bogatstvo otupljuje plemenite osećaje, ugušuje sva uzvišena nagnuća. Niti trunка sreće nije osetio bogataš, kojemu je glavni životni cilj sticanje dohodaka, a nije te dohotke, to bogatstvo, dao u službu čovečanstvu, kojemu i pripadaju. Nesrećan je svaki bogataš, ako mu novac nije potamneo um. Novac ne sme da vam bude cilj, on mora da bude samo sredstvo, da njime što bolje služite svom narodu i svoјoj državi, da, još i više — čitavom čovečanstvu.

Nemoј u svom budućem životu da zaboraviš ni na siromašne, ni na bedne, ni na slabe, ni na nemoćne, s kojima je priroda maćuhinski postupala. Pomogni ih, što više možeš, i nastoj da ti se približe. Stvaranje potpunog čoveka, to neka bude vaša zapoved, vaša dužnost i vaš najviši cilj. Širi ljubav i plemenitost svuda i na svakom mestu. Jaz, koji je nastao između ljudi i naroda, zatrpavaj i svojim telesima, da pobede najuzvišeniji ideali čovečanstva, onog čovečanstva kakvog ga zamišlja čista, nepokvarena, nepotkupljena i nepomućena omladina. Na tome treba da radite sa svim svojim mladenačkim poletom. Neka te ne smeta što ćeš često biti predmet potsmeha. Ti ustraj, ne kloni duhom; budi srećan da radiš za dobro čovečanstva.

To smo imali da vam pomenemo, da vam položimo na srce.

O izboru zvanja možemo da vam kažemo, da je svako zvanje časno, dobro i uzvišeno, samo ga treba savesno, zdušno i s ljubavlju izvršavati. Navješću vam velikog italijanskog filozofa i književnika, da vidite što on o tome govori: — »Svi staleži, od najvišega do najnižega, imaju u sebi nasladu i pravo dostojanstvo. Treba samo hteti vršiti one kreposti, koje su skopčane sa svakim staležom. Samo zato, što ih je malo koji te kreposti ispunjavaju, čuju se toliki, gde proklinju zvanje, što su ga odabrali. Nemoј da težiš za promenom staleža. Svaka životna staza ima svog trnja. Kad si se jednom zaputio, prosledi napred; mlitavac je koji se vraća natrag. Vazda je dobro ustrajati, osim u opačini. I samo onaj, ko ume da ustraje u svome pothvatu, može se nadati, da će nešto znamenita postati.« — A vama, koji nastavljate svoje nauke ponovićemo uz gornje reči još i ove, koje je napisao pomenuti pisac: — »Znanje je jedino pogubno, kad mu se pridruži oholost. Ljubi znanost koju si odabrao, ali nemoј da prezireš druge za koje nisi nadaren ili kojima nisi sklon.«

Preporučamo toplo našoj sokolskoj omladini, da ove bratske reči uzme na srce, da po njima radi i živi. Sve je ovo obuhvaćeno u sokolskoj misli i sokolskim nastojanjima, i bude li se naša omladina, i ona koja polazi na daljnja školovanja, i ona koja stupa u samostalan život, držala sokolske misli i po njoj ravnala svoj život i svoj rad, svanuće nam bolja i lepša budućnost. Ustrajati — znači pobediti!

(Kljč.)

IVO MAJCAN, Gospić:

NARAŠTAJCIMA O PREDNJACIMA

naraštajcima i prednjacima piše se i govori mnogo — najviše s razloga: što prednjaci uzgajaju, a o naraštajcima zato, što se ih uzgaja, kako bi postali vredni i značajni ljudi i dobri Sokoli. Naraštaj treba naročito dobro uzgojiti, jer on će preuzeti sve dužnosti od starije braće, mnogi će postati i prednjaci koji moraju da uzgajaju druge, koji će doći na njihovo mesto. Stoga je to i najteži i najodgovorniji zadatak prednjaka i uzgojitelja sokolskih uopće. Da bi prednjaci mogli dostojno da izvršavaju tu časnu dužnost moraju biti svesni svoje dužnosti za koju su odgovorni i pred samim sobom i pred narodom. Oni moraju biti spremni u svojoj struci, značajni, čudoredni i narodno ispravni i svesni.

Prednjak mora mnogo toga da zna, mnogo toga da savlada. Ne radi se samo o običnom gajenju telovežbe ili sportskim uspesima, nego se radi o stvarnom uzgajanju omladine. Prednjak treba da ima uvek pred očima, da mu je poverena mladina, nada naše budućnosti. Prednjaci moraju znati, da baš omladina jamči narodni i državni opstanak, napredak i njihovu budućnost. Eto, takvi treba da su prednjaci, jer njima je povereno — ne samo telesno već svestrano uzgajanje naše sokolske omladine. Prednjaci trebaju svojim nesebičnim i požrtvovnim radom da utvrduju, podižu i čuvaju zdravlje, snagu i lepotu tela, duše i srca naše sokolske omladine. Naša je sveta dužnost da to postignemo, jer samo zdrav i snažan narod sposoban je za pregaranja i žrtve, samo takav narod može da napreduje, stvara i pobeđuje; samo zdrav, jak i odvažan narod može da održi svoju slobodu i državu i da obezbedi njemu bolju budućnost...

Naraštajci ako su u dobrim i spremnim rukama, nastojace da se ugledaju u svoje prednjake — i pre stupanja u članske redove — dobro će znati, što

Stav o pleća,
šake o bokove,
nadlaktice na
zemlji

Ležanje nale-
đaške desnom
zanožiti

su to prednjački zborovi. — Mnogi od njih već sada znaju da se prednjački zborovi brinu za telesno, čudoredno i narodno uzgajanje svih vežbačih odeljenja. Znaju da bi svaki prednjak trebao biti sposoban da i duševno uzgaja članove poverenog mu odeljenja. Zato — dobar prednjak mora biti sve-
stan, treba da poznaje čitav sokolski rad.

Da bude prednjak sposoban za savesno vršenje svoje sokolske dužnosti, da bude umeo da drži na okupu odeo, koji mu je poveren, da ga vodi i sve-
strano uzgaja, potrebno je da svoje svekoliko znanje neprestano proširuje, i da po mogućnosti prati sve nove načine i smerove telesnog uzgoja. On mora imati uvek na umu, da vežbač, pa i početnik, vrlo dobro i brzo uvidi pred-
njakovu spremu i sposobnost, i da smatra samo onog prednjaka dobrim, koji ga, pa i polagano, ali ipak vodi stalnom napretku. Prednjak će svoje znanje upotpuniti s radom u vežbaonici i s čitanjem raznih stručnih knjiga, a naro-
čito onih, koji govore o načinu podučavanja. Tako isto moraju se prednjaci brinuti o čudorednom uzgoju poverene im omladine. Jer se ni to ne da postići bez znanja, treba da se barem u glavnom upoznaju s uzgojnom naukom, kao i načinom kojim se mogu doteravati osobine pojedinaca. Najbolji i najbrži uspeh postizava se ličnim primerom.

Nadalje imaju podučavati poverenu im mladež o Sokolstvu, o sokolskom udruženju i redu i t. d., a naročito o sokolskim temeljnim mislima razvijajući u njima narodnu svest u duhu narodnog i državnog jedinstva... Svaki pred-
njak mora da zapamti Tirševe reči: **»štogod polučimo ili štogod ne polučimo, biće u prvome redu zasluga ili krivnja prednjačkog zbora!«**... Iz toga mo-
žemo videti da je rad u nekoj sokolskoj jedinici uzaludan, ako nije pred-
njački zbor na svome mestu, ako ne shvaća poverene mu dužnosti — naročito one, koje spadaju u delokrug telesnog uzgoja.

Br. Suhanek Ernest, naraštajac,
„salto“

Br. Suhanek Ernest, naraštajac, stoj
vučenjem na drugom vežbaču

D. KESER, Karlovac:

NEŠTO O SOKOLSKOJ ZNAČKI I SOKOLSKOM POZDRAVU

Mnogo sam puta primetila da se mnogo braće i sestara ne pozdravljaju sa sokolskim »Zdravo«. Oni možda ne znadu što sadrži taj — Zdravo. U prvom redu kad pozdraviš brata ili sestru sa »Zdravo« želiš im da budu zdravi, te da ne klonu u sokolskom radu. Koliko je samo prijateljski taj — Zdravo. Naročito kad pozdraviš sa »Zdravo, sestro, ili zdravo, brate« hoćeš odmah da kažeš da si ti jedan od onih, kojima je bratstvo i jednakost iznad svega. Sokol ne poznaje nikakove razlike ni između bogataša ni siromaha, niti između daka i običnog dnevnog radnika. Sokol gleda u unutrašnjost čoveka, u njegovu dušu, a ne na njegovo ruho i bogatstvo. Eto, to sadrži ono »Zdravo«.

Opazila sam pak, nažalost, i kod starije braće i sestara, da ne nose sokolsku značku. Ta po čemu ćeš znati za nekoga da li je Sokol ili nije nego po znaku. Mnogi tvrde da su glavne — misli. To je istina, no misli treba potvrditi i s delom i s rečima, a kao spoljašnji znak je naša sokolska značka, koju treba svako od nas s ponosom da pričvrsti na svoja prsa. Zato bi morale sve sestre i sva braća da pričvrste sokolsku značku na svoja sokolska prsa i da se s njome ponose i diče, a da i što više prošire taj prijateljski i iskreni sokolski »Zdravo«.

JEDNA AUSTRIJSKA SPOMENICA IZ 1851 GODINE

arhivi austrijskog generalnog konzulata, koja se čuva u Zemaljskom muzeju u Sarajevu, našao sam prepis jedne spomenice austrijskog otpravnika poslova u Carigradu na Visoku Portu. Spomenica je pisana francuskim jezikom, datirana je 22 aprila 1851 i nosi arhivski broj 300/1851. Budući da se sadržaj spomenice odnosi na gospodarsku politiku hercegovačkog vezira Ali-paše Rizvanbegovića, čija je ličnost usko vezana za istoriju Hercegovine u prvoj polovini 19 veka, to ju, radi zanimivosti, donosimo u celosti:

»Krajem g. 1845 trgovac Ernst Šenefeld dobio je od Ali-paše Rizvanbegovića, tadašnjeg guvernera Hercegovine, zvaničnu dozvolu (bujruhdiju) ispravno registrovanu i overenu od strane mostarskog kadije, kojom se ovlašćuje rečenji podanik austrijski da za vreme od 20 godina, to će reći do 1865. seče šumu u 4 sreza: mostarskom, nevesinjskom, blagajskom i konjičkom; da podigne blizu izvora Bune zgradu s potrebnim radionicama, u kojima će se komadati posečena stabla i odakle će se prevoziti pomoću strojeva, u daskama, gredama, katarkama; i da slobodno izvozi rekom Neretvom daske i ostalo drvo za gradu koje ne bi mogao prodati u zemlji.

Sa svoje strane g. Šenefeld se obavezao, da će dati hercegovačkoj vladi besplatno svaku desetku dasku, kao i tri daske duge 6 aršina, za svako debelo stablo koje bude izvezero; da će pribaviti glavnicu za podizanje građevina, pilana i puteva potrebnih za njegovo preduzeće i da će ih ostaviti pri isteku roka, izuzevši strojeve i ostali alat, mesnoj vlasti, bez traženja otštete.

Na toj osnovi g. Šenefeld je preduzeo i nastavio kroz više godina seču, rezanje i izvoz drveta u Hercegovini, sagradio mlinove, hangare i ostale zgrade, prokrio puteve i regulisao korito Neretve, ukratko, izdao vrlo znatne svote, čijoj se naplati mogao nadati tek posle dugog i neprekidnog rada.

Na nesreću po njega i po sve one koji su živeli od njegovog preduzeća, prevrat koji je buknuo pre godinu dana u Hercegovini i Bosni prisilio ga je da obustavi svoje u pola započete radove, da napusti svoje preduzeće i da se skloni u Austriju. Sjajni uspesi osmanliškog oružja, koji su upravo uspostavili red i mir u tim krajevima, trebali su mu dati nade da će moći ponovo da počne prekinuti rad, najednput on sazna da je jedno odeljenje carskih trupa, koje je bilo zauzelo za izvesno vreme njegovo preduzeće, upravo uništilo to preduzeće podmetnuvši vatru.

Lišen, usled toga, sredstava za život, g. Šenefeld, koji je zbog pretrpljenih gubitaka doveden gotovo na prosjački štap, zatražio je posredovanje carske austrijske vlade kod Visoke Porte da bi dobio pravednu otštetu i dozvolu da produži svoje radove.

Pošto je C. i kr. Internoncijatura dobila naređenje da podupre njegovu molbu kod Visoke Porte, ona misli da treba da skrene pažnju (t. j. Portinu) na sledeće dokaze:

Kada je Ali-paša Rizvanbegović, g. 1845, ovlastio g. Šenefelda da za vreme od 20 godina seče stabla u hercegovačkim šumama, on je tada delovao kao zakoniti predstavnik Visoke Porte u toj pokrajini. Konvencije i ugovori, koje je on sklopio u tom svojstvu, kao hercegovački vezir, imali su svu snagu i svu važnost zvaničnog čina osmanliške vlade.

Nevernost prema svome gospodaru, koju je Ali-paša docnije pokazao, ne može ni obesnažiti ugovora, koji je on sklopio pre svoga ustanka, niti lišiti prava one, koji su ta prava, snagom takvog ugovora, zakonski stekli.

To je načelo kome Visoka Porta izvesno neće osporiti opšte priznatu istinu.

Nije moguće da je izmaklo mudrom gledanju Visoke Porte, koja je sada zauzeta privođenjem u delo zdravih teorija političkog gospodarstva, koliko bi bilo poželjno iskorišćavanje prostranih šuma koje pokrivaju površinu Hercegovine i Bosne. Ta zašto su inače takvi izvori blagostanja ostali do danas i tokom vekova gotovo sasvim bez koristi za zemlju i vladu, već zbog nestašice glavnice, strojeva i tržišta?

Preduzeće g. Šenefelda, pak, ulažući potrebne svote, otvarajući radionice, krčeći puteve i prekopavajući korito Neretve, oživljava bogatstva koja su već odavno zaboravljena, zaposluje velik broj ljudi bez drugih sredstava za život, pušta novac u promet i obezbeđuje zemlji kao i vladi korist, za koju se ona ne bi mogla nadati da će je ostvariti na drugi način i tako lako.

Usled toga C. i kr. Internoncijatura se nada, da će Visoka Porta, upoznavši vrednost ovih dokaza, izvoliti zameniti bujrukljuju svoga gore pomenutoga guvernera u Hercegovini jednim carskim fermanom, koji bi ovlastio g. Šenefelda da nastavi svoje radove u granicama i pod gore pomenutim uslovima, a koji su izloženi u prvom ugovoru.

Isto tako Internoncijatura smatra potrebnim da zatraži pravednu i časnu oštetu za porušeno preduzeće g. Šenefelda, koje je, kao što je gore izloženo, predano plamenu bez ikakvog razloga od strane carskih trupa.

Međutim, iz jednog Šenefeldovog pisma, koje je pisano 9 jula 1851 u Travniku i upućeno Omer-paši Latasu (prepis pisma nalazi se u pomenutoj arhivi Zemaljskog muzeja u Sarajevu pod br. 348/1851) vidi se, da carske trupe nisu uništile njegovo preduzeće, nego hercegovački ustanici pod vodstvom Ali-pašinog kavazbaše Ibrahima.

Po »Zapamćenjima« fra Grge Martića, Porta je nadoknadila ovu štetu plativši Šenefeldovoj »kumpaniji« 200.000 forinti, koje je dobila kroz nekoliko godina od prihoda sa sekvestiranih Ali-pašinih dobara.

Mati (Linorez:
Ing. arh. O. Gaspari)

BURNA NOĆ KOD RIBARENJA

Jedne veoma lepe letnje noći podemo na ribolov. Lov bejaše tada na »lokarde«. Ja sam po svome običaju ušao u čamac »svećaricu«... Bejah omamljen gledajući mnoštvo riba, i slušajući kako voda pračka kad se koja riba pojavi na površini.

Nebo bejaše delomice vedro, posuto mnogobrojnim zvezdama. Samo gde-gde se nadvio maleni. ljupki, svilenasti oblačić. Na velikoj lađi »mrežarici« (griparici) pevahu ribari vesele pesme. Čovek bi se na tu zaista divnu, prirodnu sliku zauzeo nekamo daleko, daleko... Čini mu se, da je nešto više, nego što u istinu jeste. Ali gle! Nenadano se slika počinje da menja. Nebo se stade oblačiti, a za Učkom bi katkada sevnulo. ...More bejaše tiho. Mrtvo. Kao da se sprema na odlučnu borbu da zapeni i uzvitla sve neverovatnom snagom i paklenskom bukom...

Približavala se oluja. Stariji i iskusniji ribari dadoše znak da se na vreme sklonimo u zaliv... Ribari se prihvate vesala i stanu veslati svom snagom, kao da se nateču ko će bolje da zavesla. K nama u čamac skoči s »mrežarice« još jedan ribar da pomaže u veslanju, a ja se prihvatih kormila.

Počne da pada laka kiša. Plovili smo polako, jer smo vodili mnogo riba, koje bejahu omamljene svetlom s našeg čamca. Mislili smo, naime, ako vreme dopusti da dozovemo ribare da bace mreže. Međutim se prevarismo. Najednom nastade oluja uz strahoviti pljusak i grmljavinu. Ja okrenem čamac pramcem prema valovima. Ribari bejahu mladi i izdržljivi ljudi te ustrajno napredovasmo protiv vetru, približujući se k zalivu. Kad li oluja zauzme većega maha, — nastade mešanje vetrova, da se čamac ljuljao po površini, kao orahova ljuska. Bejasm pokisli ko miševi. Ja se čvrsto držah kormila; pri tom sam se i bojao, ali sam ujedno bio i veseo i ponosan u duši, što mi se dala prilika, da mogu po ovakvom vremenu upravljati čamcem. Sveudilj sam molio Boga da srećno prispemo u zaton.

Oluja počne da jenjava te udari laki vetrić »maestral«. Podignusmo jedro srećni i zadovoljni i napokon prispemo u zaton...

Razgovori (Linorez: Ing. arh. O. Gaspari)

BRAT IZ KOROTANA

(Nadaljevanje)

»Kojaj je otrok zunaj, občutijo v sobi kakor bi legel mrak. Moška molčita, gospodinja stopi k oknu in si s predpasnikom zakrije obraz. Stari tast si z levico podpre glavo, z desnico v dolgih presledkih potrka po mizi, češ:

»Nikar si tako ne ženi k srcu, Mojca, saj še ni vseh dni kraj —«

»Oh, vsi se vračajo, našega Tomaža pa ni od nikodere, se mladi ženi trese glas. »Kadar vidim otroka, se ne morem nič več premagati — Saj veste, kako ju je imel rad in kako se je poslavljaj od njiju — Ako mu le ni pomenilo —«

Tudi Srnikov skuša tolažiti, češ:

»Boš videla, koliko se jih še vrne — Tomaž je bil v Sibiriji, ali ne? No, kje je to in kje smo mi!«

Zena sliši besede, v srce ji ne gredo. Šele vrišč jo predrami, ko planejo otroci v sobo:

»Mati, s Tončetom smo se zmenili, da bomo vsi Sokoli —«

Dedu se zjasni obraz, ko ujame živahno vnukinjo za roko:

»Kako boš neki ti, ko nosiš krilo?!«

»Mislite, da krilo nič ne velja?« se našobi mala. »Bom pa Sokolica!«

Nič ne utegnejo čakati, tako se jim mudi.

»Gremo kar v Borovlje«, hite vsi vprek, »da bomo videli Srbe —«

»Ali me vzamete s seboj«, ponagaja Lipe, otroci zavriskajo od veselja, a mati si skrivaj otare solze. Samo Foltej, njen mlajši jo opazi in stisne glavo v gube njenega krila:

»Nič se ne bojte, saj pridemo kmalu nazaj —«

»Ti srečni otroški svet!« izpreleti Mojco, medtem ko naroča z besedo:

»Glejte, da boste pametni —«

»O, saj nas bo Lipe krotil!« je Tonče moški in se vsi hkratu zasmejejo njegovi otroški resnobi.

Kmet stopi s snaho pred hišo in gleda za odhajajočimi.

»Viš, Mojca«, se domisli Tončetove nevesele usode, »saj tudi Nanin živi, čeprav nima očeta —«

Mlada nemo prikima. Brnikova Nana je res bridko udarjena. Z doma taka revščina, da so starši za vsakega otroka sproti komaj čakali, kdaj pojde služiti. potem pa še z njo taka nezgoda —! V Celovcu je služila in nevesta je že tako rekoč bila. Njen Anton je bil doma nekje od jezera, monter je bil in lepo bi bila lahko živela, pa ga je zadnji teden pred poroko pobralo. Pri delu ga je ubil električni tok in je morala uboga Nana k pogrebu mesto k poroki. Reva je jokala, kakor da je ob pamet. Čez dobrega pol leta je nato dobila sina.

»No, viš«, se oglasi tast, kakor da je ves čas spremljal tok njenih misli. »iz takega gorja, pa bo le zrasel fant, ki ga je vsaka mati lahko vesela —«

»Bog se nas usmili!« moli v srcu gospodinja, ko se zopet loti vsakdanjih opravil, Petrič pa medtem zavije k ulnjaku. Tudi on je v skrbeh za sina. Tomaž je bil kakor steber in se je zdelo očetu, da bo nekoč lahko mirno zatislil oči. zdaj pa je mladi rod v teh nemirnih dneh nenadoma ostal sam kakor čolnč sredi jezega morja. Kako bo Mojca sama brodarila, ako se Tomaž ne vrne?

Pozno jesensko sonce boža ulnjak in starega gospodarja, podlesek, ki že medli na trati, in vso ravan, pregrnjeno ob Dravi tja do vznožja Karavank.

»Ne, ne«, si mož prežene nevšečne misli, »tukaj smo in tukaj ostanemo —«

In kakor zamolkel odmev se pridruži njegov glas pesmi, ki jo nekje prepeva mladina:

— Slovenski smo fantje
iz Roža doma,
slovenske smo misli,
slovenj'ga srca —

III.

Rož je kakor prerojen. V prirodi se je jesen že umaknila zimi, v srcih se razcvita pomlad. Po vaseh se naglo drami, kar je smelo dotlej tleti le skrito kakor žerjavica pod pepelom. Kljub temu se kažejo tudi lise in razpokline, ki se jih je bal Srnikov Lipe že tedaj, ko sta kramljala s Petričem. Saj se celo njemu samemu pripeti, da se včasih nenadoma zave kakor v mračni tesnici in ga trenutno zmede glas krivega preroka, napovedujočega obnovitev sile, ki je z Dunaja davila slovanske narode. In vendar je Lipe do vpoklica k vojakom že dve leti preživel na vseučilišču, od koder je lahko drugače pregledal svet nego kmet z vasi ali delavec iz tovarne. Zato je jel zdaj pridno hoditi iz kraja v kraj in vzpodbujati zbegano ljudstvo, ki ne more pojmiti, kaj se godi. Zdaj poslušaj tega, zdaj onega in iz dneva v dan manj ve, kdo mu bodi prerok. Tako v vrisk prvega navdušenja zanaša vihra odtrgano listje, ki je dotlej tavalo bogve kod po svetu, in se zdaj vrača domov. Ti izgubljeni večajo nejasnost in zmedo. Navadili so se jarma in biča in se jim zdi, da bi bilo sramotno, ako bi se ju otresli. Vmes se tihotapijo volkovi, neznani odrešeniki, ki so se nenadoma domislili, da je ogrožena enotnost n nedeljivost Koroške.

»Korošec sme biti samo Korošec!« se prebudi po deželi glas, ki zavaja celo dokaj trdne ljudi v zmoto. Nezvanci, ki jim je bilo dotlej narečje koroškega Slovence celo za psovanje prenizko, zdaj kakor najboljši Slovenci govore samo to teptano in zasmehovano govorico. In v tej mehki govorici, ki s toliko ljubeznijo opeva lepoto ljubljene grude in vedre in bridke trenutke iz življenja njih, ki jo negujejo, kriče zdaj lokavi tujci in izgubljene poturice proti njim, ki so prišli buditi in oznanjati pomlad. Čez noč vstajajo zgodbe o pošastnih zločinih in nasilstvih, o umorih in drugih strahotah, ki naj bi jih počele slovanske čete, a jih v resnici rodi zlobna domišljija narodovih sovražnikov. Lipe čuti, da tam, kjer je zavest še izza dobe dedov ostala trdna, taka semena ne poženo. Tem hujše pa je tam, kjer je v srcu že umirala slovenska misel. Rahle, komaj obujene kali neozdravljivo venejo pod slano laži in Srnikov je često v dno duše potrt, ko sliši, kako naglo marsikje umira to, kar se je obetalo razrasti v mogočno drevo.

To je res kakor v pravljici hudičevo seme. Danes so ljudje še vsi trdni in hvaležni usodi, da se jih je končno vendar spomnila, čez dva, tri dni pa že mora Lipe slišati:

»Tak še tega nam je bilo treba! Sram vas bodi, da ste Korošec!«

»Kaj se je zgodilo?«

»Seve, le delajte se nevednega, če imate res tako kosmato vest! Kar naj si razbojniki mislijo, da nas že drže v krempljih, saj si ne bodo več dolgo! Bog ni zaspal, ako je tudi cesarja odnesla burja. — So že še ljudje na svetu, ki mislijo na nas!«

Dolgo se mora visokošolec truditi, preden raztrga oklep nezaupanja, ki ga je zloben jezik znal skovati krog zaslepljenih ljudi. Da so Kranjci tam in tam pretepli kmeta, ker jih ni hotel več napajati z žganjem. Drugje so prišli Srbi, zverine nemarne, in so zahtevali žita. Do zob oboroženi so obkolili hišo, češ:

»Daj, kolikor imaš, sicer je po tebi!«

Kmet je prinesel, kar je premogel, divjakom pa niti to ni bilo dovolj. Medtem ko je gospodar stresal žito v vrečo, so ga prijeli in zvezali, nato pa pričo njega pomendrali čast njegove žene.

»In to verjamete, ljudje?«

»Kdo ne bo verjel, ako povedo taki ljudje, ki so na lastne oči videli, kaj se godi!«

Dolgo se je moral Srnikov truditi, preden se mu je kje posrečilo zatreti vero v take grozote, a ko je zmagal v enem kraju, so v drugem oživele še hujše novice. Na teh potih ga je zvesto spremljal Tonče in je neredko dečkova šegava vedrina in nagla, včasih skoraj jedka zafrkljivost zmogla več nego visokošolčevo tehtno dokazovanje. Navidezno mrtvi zmaj vzlic temu ni odjenjal in je hlastnil prav do Drave. Reka, dotlej zemlji blagodat in okras, je zdajci postala meč, deleč in razdvajajoč ljudi in posest. Temne sile so pletle niti, strašne niti za vrv, ki naj bi slovenskemu življu na Koroškem trajno zadržnila vrat.

Zdaj je šele prav završalo po dolini. V svojih nadah razočarani so ljudje burno očitali drug drugemu, kdo je kriv, da so nekdanji oblastniki zopet dvignili premagano glavo. Kakor zli duhovi so vstajale iz pozabe sence nekdanjih malenkostnih domačih sporov, nasprotstev in napak, ki so zdaj ob podpihavanju tujih razdiračev rasle in nabrekovale kakor oblaki ob hudji uri. Očitki sem, očitki tja, očitki v Ljubljano, očitki povsod, malo pa je bilo ljudi, ki bi s starim Petričem vred imeli dovolj moči in poguma oznanjati zbegani čredi:

»Tukaj smo in tukaj ostanemo —!«

Malo pred Šmarnom pridirja tedaj Tonče pod večer domov in ves v eni sapi ploska:

»Teta, v nedeljo gremo v Glinje!«

»Po kaj —?«

»Našo vojsko bomo pozdravili —«

»Kje si pa vzel svojo vojsko?« nagaja teta.

To je last nas vreh, Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki smo zdaj eno —«

»Kje si se tako naučil?«

»Tako vprašanje!« se jezi mali. »To mora že vendar vsak pameten človek vedeti, sicer ni vreden, da ga zemlja nosi —«

Sredi najhujšega ognja ga prekine Lenčeva Cita, rdečelaso, pegasto dekletce, kaki dve leti starejše od Naninega, sicer pa suhljato in bledično.

»Guten Abend, Frau Resi! Ata vprašajo, če so vaš Joza že doma —«

»Vsak čas mora priti —«

»Bom pa kar počakala —«

»Imaš kaj važnega, Cita?«

»Ata pravijo, da bo pri nas kmalu konec kranjske komande —«

»Kaj spet trobezljaš!« plane Tonče pokonci. »Kje le vsi skupaj pobirate take neumnosti? Ali še sedaj ne veš, Cita, da ni ne Kranjcev ne Štajercev ne Korošcev, ampak smo vsi Slovenci —«

»O, ti si pa modrijan! Mi smo vendar 'Vindišarji' —«

Reza miri, se smeje in jezi, toda otroka sta kakor sršena in nočeta odjenjati.

»Boš že še videla!« stiska Tonče pesti.

»Ti, ti boš cvilil«, šlika Cita, »ko te bomo pahnili čez Ljubelj!«

Niti težki stričevi koraki ju ne ukrote. Puškar že stoji na pragu, ko se otroka še zmeraj prerekata.

»Vama gre pa nocoj kar za res —!«

»Ko je Cita tako neumna, stric«, se kuja Tonče in hkratu domisli: »Iz nemščine se je v šoli pogrnila, tako imenitno jo zna, a če vendar biti Nemka!«

Bodica požene dekletu vso kri v glavo.

»Ako sem tudi padla«, se sklanja kakor strigalica, »saj me ne boš ti pobiral!«

»Seveda te ne bom, ko si tako kratke pameti! Za moj del lahko kamenje tolčejo na tebi, drugega itak ne zaslužiš —«

»Le nehajta«, odloči puškar, nakar dekle kujavo pove, s kakšno novico jo je poslal oče, Tonče pa vihravo, da pojdejo v nedeljo v Glinje.

»Saj pojdemo, stric —?«

»Če bo čas —«

Malemu odgovor ni nič kaj po volji, vendar ob stričevem pogledu umolkne, medtem ko Joza naroča deklici:

»Kar reci atu, naj po večerji pride sem, da se kaj pogovorimo —«

»Spet poslušati tega nadložnega Lenca«, godrnja Tonče, ko dekcle odide, a puškar ga mirno zavrne:

»Ne smeš biti tako vihrav. Poslušati še ne pomeni verjeti!«

»Nič«, se namrdne mali in sede v kot, od koder se trmasto razgleduje po kuhinji. Nocoj mu ni prav nič po volji. Sredi kuhinje stoji miza in za njo stoli. Tam bosta modrovala stric in Lenc in nemara še kdo. Čemu je neki tega treba? — Spredaj med oknom je stisnjena nizka omara in po njej ima teta razpostavljeno stekleno in porcelanasto drobnjavo. Pajac z velikim trebukom in smešno majhno glavo moli jezik daleč čez brado. Takega bi Tonče najrajši pokazal Lencu. Le kaj bi si umislil, da bi mu jo vsaj malo zagodel?

Spak nerodni, kako ga je naglo prineslo! Že sedi za mizo in važno kima, kakor da mu je glava od same modrosti pretežka.

»Veš, Joza, saj nas se prav za prav vse to nič ne tiče. Delavec mora delati, pa naj bo gospodar tak ali tak, vendar se mi zdi, da se Nemci ne bodo dali kar tako odgnati —«

Med njunim kramljanjem kapljajo delavci in delavke skupaj, da jim teta komaj sproti donaša stole. Tu je Lopar z Dol, stari Grivar z Dobrave, Štekljeva Hana, ki dela v jeklarni, Kopačeva Liza in Sopotnikova Katra pa nekaj mladeničev, zaposlenih po raznih delavnicah. Tonče posluša in kar ne more verjeti, koliko jih je med njimi udarjenih na nemško plat.

»Saj bi človek nič ne rekel«, se čohlja Grivar po pleši, »naj bi nas nazadnje že res prevzeli Kranjci ali Srbi, a kaj bo pa s šolo? Kam bomo z otroki, če ne bodo znali nemškega, ko z domačo govorico že v Celovcu nič ne veljaš!«

»I«, prekriža Hana roke v naročju, »saj Celovec ni niti začetek niti konec in tudi ni svet samo med Nemce odprt! Pred vojno sem dve leti služila v Zagrebu, pa mi je šlo boljše kakor kjerkoli. Tudi bi se jim v Celovcu kmalu uravnalo v glavi, če pridejo gospoda v prave roke. Kar kmete vprašajte, kako je gospoda gladko govorila po naše, ko je brnjala tod okrog za živež!«

Tonče se komaj premaguje, da ji ne začne ploskati, a med tem se že oglašajo drugi z novimi pomisleki. Kaj bo z vojaščino? Srbi se zmeraj vojskujejo in Kranjci so taki pretepači, da si še med seboj ne morejo dati miru.

»Potlej je kakor nalašč«, se zasmeje rdečeličen fant, ki ga Nanin ne pozna, »oni naj se tepo, mi jim bomo pa pridno delali puške in bo na obe plati prav —«

»Ti si pravi«, je Tonče vesel, »Le zagodi jim še katero —«

Beseda je vse glasnejša, kuhinja zmeraj bolj polna dima, ko vstopi Lena, Lenčeva žena:

»Ali ste že slišali?«

»Kaj je takega?«

»Markija so Kranjci odpeljali —«

»Markija —?«

Novice skoraj ne morejo verjeti. Marki je bil do prevrata župan. Kot tovarnar in premožen veljak ni bil nikoli v delavskem taboru, a v tem trenutku so se delavci vendar ostro razdelili zanj in proti njemu.

»Prav mu bodi, saj nas je dosti drl! In za Nemca se šteje, ko vendar vemo, da njegov oče niti kihniti ni znal po nemško!«

»Nak, to je le krivica! Kdo ima tu več pravice: Mi domačini ali ti pri-tepenci, ki jih ni nihče kilcal sem?!«

»Oho, saj smo jih klicali! Ali ni naš Narodni svet prosil v Ljubljano pomoči?«

»Proti komu neki?«

»Proti vsem tistim pijavkam, ki bi nas rade imele za gnoj na svojih njivah —«

»Nikar se tako ne vleci za Kranjce, Hana«, zbode Lenc, »saj zastonj upaš, če misliš, da boš katerega ujela —«

»Kar počasi, Lenc! Nikar ne mislite, da sem sestra vaši Marjeti —« se Hani jezno zabliška v očeh, medtem ko delavec stisnjeno zamrmra:

»Pa res laže prideš zlodju v okom kakor ženski do kraja —«

»Da bi jo vrag, to Hano jezično, in našo Meto z njo vred!« se kuha v užaljenem Lencu. Čemu je neki sestra tavalala na Kranjsko? Za samo sramoto in nič drugega. Pol leta se je smukala tam okoli Bleda in se ni mogla prehvaliti, kako ji je všeč, doma je pa potlej lepota kmalu zajokala in ni pomagalo nobeno kesanje več: Meta je bila mati in v hiši ena lačna usta več —

»No, kaj pa ti praviš?« ga sune Joza s komolcem, a Lenc niti ne ve, o čem so se nazadnje menili. »Zastran vojaščine, tako? Da Nemci vabijo fante k sebi in jih tudi dobro plačujejo, bolje kakor Slovenci, in tudi obleka da je pri njih boljša in hrana bolj izdatna.«

»Kakopak«, je Grivar strupen, »saj itak vemo, da Srbi niti čevljev nimajo in hodijo kar v opankah —«

»Pa so le v opankah Avstrijce in Nemce in Turke naklestili!« v smehu pokaže Štekljeva zdrave zobe. »Kakor sem ženska, niti ne pljunem ne tja, kjer je stal človek, ki bi me hotel z denarjem premotiti —«

Ženske se spogledajo in Leni ne da jeziček miru:

»Meni se pa zdi, da bi mu kmalu odpustila, ako bi le prišel pravi —«

»Če nemara merite po svojem kopitu, Lena —« zaostri Hana in sredi prikin, češ:

»Saj nisem mislila nič hudega, toliko pa le rečem, da je malo vreden tisti fant, ki se za cunje in nekaj grizljajev gre Nemcem prodajat. Moj bi ne smel biti. Nak, rajši bi ga sama ugonobila —!«

»Kaj hočemo«, skuša izgladiti Reza, »je pač tako na svetu, da ima vsaka glava svojo pamet —«

»Ko bi jo le res imela«, se smeje Štekljeva, »pa je, žal, le preveč takih, ki nimajo nobene —«

Delavci se zagrohočejo. Nihče ne misli več na župana in ne na krivice. Tončetu je žal, da ni Lipeta. To bi bil Hane vesel!

Prerekanja ni konca ne kraja in Tončeta začne ščemeti v očeh. Vse se mu pregnete v zamolklo bučanje, ki polagoma čisto zamre.

»Na stolu pa vendar ne boš spal —« ga čez čas strese teta za rame.

Deček je kakor omotičen. V kuhinji je prazno. Samo stric mrmra sam s seboj:

»Tak se nazadnje še spoprimejo —«

»Kdo?« se zdajci predrami deček.

»Kar počivat pojdi«, se izmakne puškar z odgovorom. »Boš že še izvedel. Saj ti itak nikoli ničesar ne zamudiš.«

(Dalje prihodnjič.)

Ležanje naledaške-prednožiti visoko, noge dotirnu zemlju pozadi glave

Upor ležeći pred šakama

NAŠI PESNICI

ЈОВАН ВЛАХОВИЋ, Фоча:

НА ОПЛЕНЦУ

Храму југословенске мисли

Највећи Храм наш — Храм душе, срца и мисли,
Храм Љубави, Правде — божанственог свода;
— Опленец свети — то је — Храм југословенске мисли.
Јерусалим други — хаба нашег дичног рода.

У том Храму светом, пуном бола, поноса и славе,
Што прошлост своју, у болној души крије.
Ту леже наше, бесмртне, крунисане главе,
За којим Отаџбина своје горке сузе лије.

Ту лежи Карађорђе Витез и Краљ Петар Први,
Који љуте ланце нашег ропства тешког смрви.
Ту лежи Син ове Земље, драги мезимац њен,
Александар Први Ујединитељ — Највећи Југословен.

Ту леже Вође, Хероји, Витезови давни —
Јунаци дивни, смели, поноснога рода;
Ис чијих великих дела, Витешких и Славни',
Васкресну наша дична Југословенска Слобода.

Ту леже Великани наши, немари сларе,
Под криптом светом, у блаженом своду;
Који роду своме, часно, положише главе,
За Јединство, Слогу, Братство и Слободу.

ЈУЛКИЦА Д. ЛУКИЋ, Путинци (Срем):

ТУЖНО ПРОЛЕЋЕ

Пролеће нам, ево, иде,
И све лепши дани, —
Али нашу радост, срећу,
Зликовац сахрани.

Радоват се не можемо,
Кад је срце тужно,
Јер наш владар, пао нам је,
Пао, ал недужно.

Рану никад преболети —
Не можемо тешку,
Јер зликовци пролише нам,
Крв свету, витешку.

Мирно спавај, добри Краљу,
Соколи још сузе лију,
Твој аманет испуниће —
Чуваће Југославију.

НА ВИДОВ ДАН

Видов дане, наша славо стара,
Часни крете сред Божјег олтара
Јеванђеље што нас разговара
И честите путе нам отвара!

С тебе само силно пребродисмо,
Али никад поклизнули нисмо:
Ти си увек пред очима сјао
И сред таме славно заблестао!

На Косову неман задржасмо,
С Куманова грехе покајасмо, —
Кајмакчалан отвори нам врата
И витешки сад смо брат уз брата!

Видов дане, Сунце наших дана,
Животворна сило богодана,
Остај с нама са пуно топлине
А за срећу наше Домовине!

Разгони нам облачине густе
И вештачке тмине и чељусте, —
Дај нам ума да те увек знамо,
Разумемо, јасно сагледамо!

Никад никог задирали нисмо
Али увек на бранику ми смо!
Ко год хоће, — нека само пође, —
Тешко њему како ће да прође!

Што нас плаше изумима пустим:
Гасовима загушним и густим,
Бојевима подводним и земним,
Тајанствени и још иноземним?!

Зар то нису замрачене душе
Кад науку у неморал гуше?
Та кад сами цркву, школу руше
Ту ће себе прво да поруше!

Бедне ли су све те маштарије!
За нас ни сад ништа ново није, —
Ал' их добро пратимо шта раде,
Како себи гомилају јаде!

Зашто? За то, што им је све мало
Па им око све на туђе пало
И на тебе, — пожуца им лети,
Домовино, наш аманет свети!

Здраво да си, дивна Домовино,
Наша срећо и наша милино, —
Силна си нам, бићем и остати
Вечито ћеш с нама просијати!

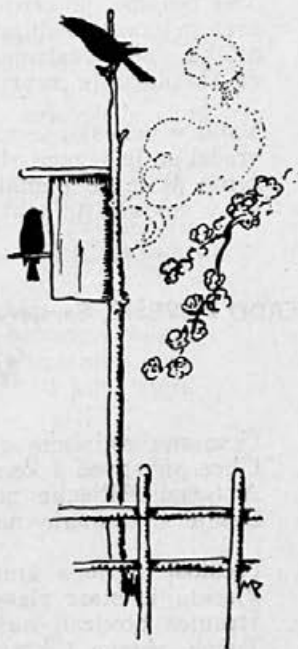
Ти нам дајеш да се оснажимо
А ми тебе крвљу просвежимо:
Падајући душом дижемо те,
Умирући срцем здравимо те!

Нема тебе без твојих синова,
Ни живота без светих гробова, —
Смрт је за нас једна мена само!
Смрт за живот, — да живот имамо!

Ми смо деца с Чегра и Мишара
И нас прати амајлија стара:
Карађорђе није нам умук'о,
С трешњевим је царевину тук'о!

Шта је за нас маштарија свака
Кад бој бије срце у јунака!
Образ води а вера предводи
Ка јединству, братству и слободи!

Домовино, мила и премила,
Јачај нам се и рашири крила!
Тебе бране Соколови сиви, —
С нама напред и са нама живи!

NJEGA NI

(Deklamirano na komemoraciji Sokolskog društva Hrastnik.)

Pol leta Kralj že v grobu spi,
pravičen sen On sanja — a bedi,
On iz daljave večne nas motri
ter gleda, kaj pač z nami se godi.

On ljubil Jugoslavijo je neizrečeno,
vse delo bilo ji je posvečeno,
početje vse le njej bilo je izneseno,
za njo telo njegovo viteško bilo je
usmrčeno.

Pol leta Kralj že v grobu spi
pol leta smo sirote mi,
sirote neboljene vsi,
za nas pretil je svojo kri.

Njegova kri rodila pa je to zavest,
čeprav je stisnil narod zob in pest,
da bo bodoča smer jugoslovenskih cest
le mir...
in pa poštenosti posest.

Pol leta Kralj že v grobu spi
pravičen sen on sanja — a bedi.
Njegov nesmrtni duh pa le želi,
da močna Jugoslavija bo — srečni mi.

RICA, Ljubljana:

ZARJA

Zarja, deklica vesela,
s košem rož po polju gre,
se v grmiček je zadela,
stresla rože na polje.

Vsa poljana je zardela,
cvet pri cvetu zablestel,
ptička vsaka zastrmela,
že škrjanec je zapel.

Vstal v nebeške je višave,
vračal se je v zarji zlat,
ženin sinje je planajve
šel v valove žita spat.

FERDO PAVEŠIĆ, Sarajevo :

MOJ RODNI GRAD

U mome rodnome gradu
Ulice su strme i kose,
A talasi Miljacke mutne
Drvlje i kamenje nose.

Prošlost mojega grada
Pjesma je stare slave,
Stranica povjesti naše
Tužne, slavne i krvave.

I veče kada se spusti
Na glave naših bregova,
Grobljima lebde sjene
Slavnih mrtvih begova.

I čuju se sjetne priče
O bivšem predratnom sjaju,
O herojima moga grada
I njihovom tužnom kraju.

MAJCI

Slušaj, brate, pesmu moju
Pesmu odabranu,
Ispuniću volju svoju —
Želju željkovanu!

Pevati ću dragoj maji,
Koji svako hvali.
Pevala mi paji — naji,
Dok sam bio mali!

Što je majka dobro znade
I hajduk u gori,
Pa u lance kada pade
Ime njeno zbori!

Majku zove dete svako,
Kad u zlo zapade
I preboli bolest lako,
Ona tešit' znade!

Majka nas je svih rodila,
Bila zdrava — čila.
Putem dobra nas vodila,
Njena ruka mila!

Strepila je mnoge dane
I noći bez sanje,
U radosti ona stane
Celivati lane!

Majčine nas oči prate
Na života stazi,
Zato slušaj sestro, brate —
Majku svoju pazi! !

Pravi Soko majku štuje
Milo dragim vrati.
Za života svoga snuje
Dug majci da plati!

JOSO MATEŠIĆ, kaplar, Ogulin:

NAŠA VOJSKA

Hrabra vojska — to je snaga jaka,
To je izvor — heroja — junaka!
Pravi zalag bolje budućnosti
Svake zemlje, svake narodnosti.

Svaka slava brzo iščezava
Al vojnička ere preživljava,
Vekovima sija poput luči
I potomčad za cilj isti uči.

Prava slava nikad se ne menja
Kroz epohe uči pokolenja:
Kako treba služiti svome Rodu
Raditi i umirati za slobodu.

Takvom slavom večnom posvećena
Jeste vojska nas Jugoslovena,
Kojjoj će se za večna vremena
Sva na svetu diviti plemena.

Jer nadmaši slavu svih heroja
Solunskoga sa frontom proboja
Da se oni dani i ne broje
Kad ognjište ostavljao svoje.

Jer gore od crne Albanije
Muke niko doživeo nije,
Što ne može pesma opevati
Niti ljudski um da ikad shvati.

I danas je naša vojska ista:
Puna svetom heroizmu blista.
Na braniku Otadžbine stoji
Nit se plaši, niti koga boji.

Naš će vojnik svako doba znati
Za slobodu i svoj život dati
On je pravi unuk pradedova
Hrabrih naših uzor — Sokolova.

Dva su njemu samo ideala:
Živeti za Dom i svoga Vladara,
Za Kralja i Otadžbinu svoju
On umire u miru i boru!

GORSKA MIŠKA

V planini miška se je prebudila.
Predolbe sneg, iz luknjice prikuka
in da toplote ne bi zamudila,
po svilnem snegu se veselo smuka.
Korenček najde slasten, ga ogloje
pa iz želodčka si prežene pajka.
Kako pogodu modro ji nebó je!
Ni mar tu raj nebeški, krasna bajka?

Prešerno skače sem ter tja,
prav nič ne vpraša, kam bi šla,
tako je razigrana vsa.

O miška, pazi: zimski dan je kratek
in sonce naglo zdrkne za goró,
docela pozabila si povratek,
že mraz pritiska, noč te bo.

Zazeblo jo je do kosti,
prejadrno se v dir spusti,
a najti pota moči ni.
Upehana je begala,
na vse strani je tvegala,
ko smrt po njej je segala.
Krog domka še križkraži nekaj hipov.
se v krogu suče, v klopčič se zavija:
v ledenem srcu že ni več utripov.
Za veke je končana tragedija.

*

Mlad smučar ondi drugi dan obstane,
pogleda, zgodbo žalostno ugane.
Niz breg drči vse bolj ko prej oprežno,
da beli ga opoj ne pahne v brezno.

РАДОВАН ЈОВАНОВИЋ, Ханријево:

ТРИ СОКОЛСКЕ КОРАЧНИЦЕ

I

(на арију: »Марширала, марширала
Краља Петра гарда...«)

Oј соколе, дивни створе
На овоме свету,
Узбуни се и полети
На далеку мету!
Уздигни се у висину,
Јасном небу у ведрину,
И под сунце врело
Залећи се смело
И кликћи весело!

Oј соколе, владаоче
Неба слободнога,
Цела Југославија је
Испод крила твога! —
У соколском сјајном знаку
Имаће будућност јаку —
Соколи ће знати
Волети је, звати:
»Наша соколска мати!«

II

(на арију: »Херцеговци и Босанци — своју
земљу бране...«)

Соколови, соколице,
Сложно сви устајте!
Труба јечи — на »збор« зове —
Хајде се врстајте!
Песма снажна и поносна,
Сва кликтава и радосна
Нека јекне
И одјекне:
»Здраво, Роде мили!«

Соколице, соколови,
Сви под једним знаком,
Похитајте гиљу своје
Здруженим кораком!
У десници снага трајна —
У грудима душа сјајна —
Срце врело
Кличе смело:
»Здраво, Отаџбино!«

III

(на арију: »Спрем'те се, sprem'те чет-
ници...«)

Соколи, храбри соколи,
Да ли вас душа заболи
Када се вапај зачује
Од Истре која робује?
Соколи, храбри соколи,
Истра вас зове и моли
Да увек на њу мислите
Да је у души носите!

SOKO — DOMOVINI!

Od Dunava, sve do mora plava
Dokle sižeš, domovino draga,
Pozdravljam te, naša zemljo krasna,
Jugoslavijo otadžbino časna!

Rodna polja i visoke gore,
Brze rijeke, što hrle u more,
S' miljem svuda gleda bistro oko,
Kuda kreće jugoslavski Soko.

Iz grudi mu jaki poklik ori
Svuda, gdje se jugoslavski zbori.
Nek odjekne po gori i doli
Da pravi Soko domovinu voli.

Da budeš srećna, Otadžbino mila,
Da budeš jaka, što uvijek si bila,
Čuvaćete tvoji vjerni sinci,
Branićete, hrabri Sokolići.

Ti koljevko mnogih zor - junaka,
Krilo tvoje odnjihalo Marka,
Dragi dome, svi su zate pali
Sokolima divan primjer dali.

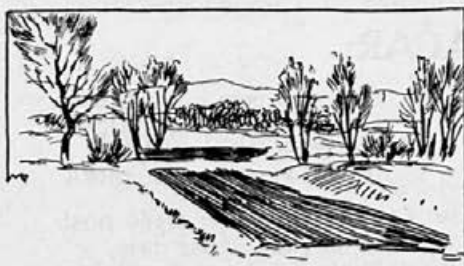
Dok le živim — život biće tvoj,
Dokle dišem — uzdah biće tvoj,
Zadnji pozdrav što ga budem dao
Biće tebi naš »sokolski« Zdravo!

IVO MAJCAN, Gospić:

TAMO NA ZAPAD ...

Tamo na zapad čak preko Soče
Zove nas, braćo, ponos i čast,
Tamo gde braća smrti prkose
Jedan će dušman slavenski past.

Tamo nas zovu patnje sestara,
Ljubav i ponos Istrana svih, —
Sprem'te se zato, Sokoli smeli,
Ljubav i snagu dati za njih.

Vreme prolazi, al čas dolazi,
Kada će slavski prozborit div,
Krvnik će pasti — prestaće ropstvo —
Krvnik će pasti — prestaće ropstvo
Istarski Sloven ostaće živ.

Tada će smelo celome svetu
Jugoslovenstvo viknut na glas,
Sokolstvo naše, grad naš i selo
Istarskoj braći spremiše spas.

Što li će na to Evropa reći? —
Slavskoj je duši sporedna stvar,
Dužnost je naša dovesti k sreći
narod što ljubi slobode dar.

MILUTIN D. ČOLIĆ, Koprivnica:

PROLEĆE

Gora zazeleni, — svud' se miris širi.
Evo mladih dana — proniklo je cveće,
Nastao je život — došlo pramaleće;
Sunce blago greje, — lagan lahor piri.

Ptice se vesele — Bogu hvalu poje;
Akordi se pesme u daljini gube.
Leptirići prše — pčelice se roje;
Svuda se razleže glas prolećne trube.

Oživelo polje, ratar čela vedna
Upregao stoku i 'ajka pomalo.
Sa pesmom u grlu para zemlji nedra
Upirajuć' snažno svoje oštro ralo.

Sve se, eto, živo iz zimskog sna prenu;
Iznurena starčad vesele se leku.
A ko je zdrav i mlad, sve u borbu
krenu;
Proleće nam svanu u punome jeku.

KOSOVSKI BOŽURI

Prestala je krvca od junaka
Kroz Kosovo bujicom da curi;
Mesto toga proleće nam sinu —
Rasevali se kosovski božuri.

Dražesno je to rumeno cveće,
Što poniknu iz te krvi vrele,
Ono resi naše pramaleće,
To su ruže svete, neuveke.

Na Kosovu, na tom razbojištu
Odvila se skoro bitka ljuta,
Ali sad' je ono divna bašta
Ponajdražim cvećem obasuta.

Uzalud bi sve ostalo cveće
Nastojalo svoj nam miris dati;
Uzalud bi za nas ono cvalo
Kad ga ne bi mogli mirisati.

Uzalud bi sve to za nas bilo
A da nije ona snaga pala,
Ona mladost čestita i sveta,
koja se u cvetu oertala.

Iz svake je one kapi krvi
Po stotinu poniklo božura.
Svud je božur gde je junak pao,
Bila zemlja ili stena sura.

Tud' je nekad kosovska devojka
S teškim bolom tražila svog vojna;
Gde su koplja bila ponajgušća,
Tu sad ima cveća mnogobrojna.

Sad se ona po Kosovu šeće,
Al' ne plače i ne tuži više;
Božur bere na grudi ga meće
S njim se kiti i njega miriše.

Na Kosovu ponikli božuri,
Iz krvi je poniknulo cveće,
Kraj je doš'o onoj strašnoj buri,
Sinulo je naše pramaleće.

VILKO R. LJUBIN, Nova Gragiška:

DIMNJAČAR

Crn sam kao ugalj crni,
Al mi ipak duša čista,
Kano rosa na ljiljanu
O sunašcu što se blista.

Crne ruke, crn mi obraz,
Crn sam kao gavran crni;
Al ni djelo, niti miso
Srce moje ne oskvrni.

Crn se šećem cijelog dana,
Crn ću biti cijelog vijeka,
Ali duša ostaće mi:
Bijela, krepka, čila, meka.

Crn dimnjačar sreću nosi,
Crna ruka sreću daje;
Teško svakom dimnjačaru,
Koji vazda bijel ostaje.

RICA, Ljubljana:

PAJEK

Pajek je zloben krvnik in bahač,
muhe lovi in drobne žuželke,
zadnjič še minico zlato je vjel,
ko pala zaspana z visoke je jelke.

Že jo je nesel v svoj mrežasti grad,
klanjaj se ji, a jo vendar umoril,
hodil potem okoli bahat,
hvalil se je, kaj je z minico storil.

Pajek je zloben krvnik in bahač,
hrošči pred njim trepetajo,
v zori leskeče se mrežasti grad,
»Pajek je bogat!« si vsi šepetajo.

Vrana požrešna je mimo prišla,
ko se bahal je na straži,
kljun je odprla siva gospa:
»Smrt mu, kdor druge sovraži!«

Snedla ga je in razdrila mu grad,
dalje vreščeča hitela,
saj se mudilo ji je preko trat,
tretjega pajka tedaj je že vjela.

JOSO MATEŠIĆ, Ogulin:

JUGOSLOVEN

Jugoslaven —
živi plamen,
Sveti znamen
Kremen — kamen.

Jaka snaga
Sloga draga
Satrče i
Kletog vruga.

Njemu ravna
Tako slavna
Nije bilo
Još odavna.

Jer je Slaven
Čelik kamen
U sve veke
Veka Amen!

JOSO MATEŠIĆ, vojnik, Ogulin:

PROLEĆE

Nestalo je zime
I debela snega,
Zeleni se trava
Od polja do brega.

Ptičice se glase
Oda sviju strana:
Stigla nam je opet
Prolet opevana.

Proleću se svuda
Svi vesele ljudi,
Jer će život novi
Od sna da se budi.

Pa će mesto sanku
I mrtvila duga
Doći opet radost,
A proći će tuga.

Jer život se budi
Uskrs svega stiže,
Pa se biće svako
Na nov život diže.

Što će snagom mladom
Sve prebrodit jade,
Samo neka zdravlja
I sreće Bog daje.

Proleće je stiglo,
Sve se diže mladi,
Pa i Soko snagom
Pomlađenom radi.

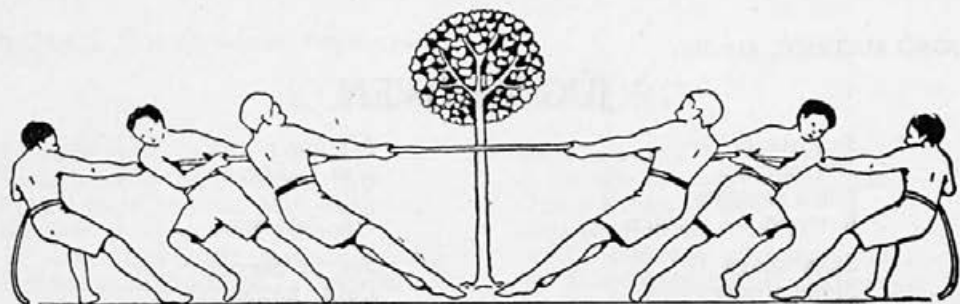
RICA, Ljubljana:

OSA IN PES

Pod slemenom gnezdi osa
in se hvali psu čuvarju:
»Blagor starcu, gospodarju,
vedno letam okrog hiše,
tje za hlev in čez dvorišče,
stražim hišo mu zvesto,
kdor se kdaj približal bo,
čutil ostro bo oso,
pik ga moj umoril bo!«

Pa je molčal pes čuvar,
mali osi se smejal,
saj je vedel, če molči,
ji že vse odgovori.

Mislil si je: »Dan je dan,
gospodarju ni treba straže,
a ponoči ko kesan
tat za oglom se prikrade,
beba osa zdavnaj spi,
če se z medom ne gosti.
Pes čuvar pa čutim tata
in mu že pokažem vrata.
Če ne gre, pri moji veri,
hlače vsak čuvar mu zmeri,
da preplašen tat zbeži,
nikdar več nazaj ga ni!«

RADOVI NAŠEG NARAŠTAJA

ROSENSTEIN KAROL, Jesenice:

STRIC IVAN PRIPOVEDUJE

Stric Ivan je bil dobra duša in vsi smo ga imeli radi. Ne spominjam se, s čim se je preživljal, to pa vem, da ni nikoli delal. Kadar sem stopil v njegovo podstrešno sobico, sem ga našel sedečega za mizo s pipico v ustih. Včasih se nas je zbrala v njegovi izbi gruča otrok in ob takih prilikah smo ga prosili, naj nam pripoveduje. Znal je lepo pripovedovati o dogodkih iz svojega življenja, ki je bilo precej pisano — saj je bil dvakrat v Ameriki.

Poslušali smo ga vedno pazljivo, z odprtimi usti, zadržujoči sapo, da ne bi preslišali kake besede.

Mnogokrat smo šli z njim tudi v gozd na izprehod in tam nam je razkazoval rastline, pravil imena živali in znal o vsaki povedati mično zgodbo.

Lepo je bilo takrat, a sedaj ko to pišem, strica Ivana že dolgo ni več med nami in zdi se mi, da so tudi lepi časi, ki smo jih kot otroci preživeli kraj njega, legli z njim v grob in ne vstanejo — kakor tudi stric — nikoli več.

Bilo je meseca maja. Mračilo se je že, ko smo korakali s stricem Ivanom po cesti, ki drži iz mesta proti vasi Križu. Rdečkasto rumeni oblaki so mirno plavali nad Karavankami in rahel vetrič nam je pihal v lica. Zamišljeni smo tiho korakali poleg strica, ki je bil zelo resen in molčeč.

Ko smo stopili izza ovinka, ki zakriva pogled na ozko kotlino, v kateri šumi reka Sava, smo zapazili berača. Ubogo bitje s pohabljenimi rokami in nogami se je plazilo po vseh štirih po zaprašeni cesti. Njegovo koščeno, od sonca in prahu potemnelo in poraslo obličje se mi je zajedlo globoko v dušo in še danes me zazebe v mozeg, če se spomnim njegovih obupno prosečih oči.

»Ta pa že ne bo do večera v mestu. Leze kot polž,« je s pritajenim smehom rekel moj tovariš Tine in pogledal na nas, ali se bomo temu smejali. A v odgovor je dobil jezen pogled strica Ivana, ki je dvignil roko in s povzdignjenim glasom rekel:

»Pazi, da se tudi nad teboj ne maščuje, kot se je nad mojim prijateljem Janezom.«

Nekoliko minut je bilo vse tiho in s povešenimi glavami smo korakali poleg strica. Čez nekaj časa se obrnem k njemu in ga boječe vprašam: »Kaj pa je bilo z Janezom? Prosim, povejte nam!«

»Dobro,« je po kratkem premisleku rekel stric in pričel pripovedovati.

Z Janezom Podjuncem sva bila že od mladih nog prijatelja. Istega leta sva se rodila, prebivala sva v isti hiši in skupaj hodila v šolo. Bil je nadarjen, a zelo živ deček. Imel sem ga rad, samo to mi pri njemu ni ugajalo, da je bil zelo neusmiljen.

Imel je posebno veselje s tem, da je mučil živali in zelo rad se je norčeval iz ubožcev. Na vse načine sem se trudil, da bi ga odvadil teh grdih razvad

in tudi doma je bil mnogokrat kaznovan radi tega, a vse je bilo zastonj. Janez je ostal Janez.

Nekega dne sva šla iz šole in na poti sva srečala slepca, ki ga je vodila deklica.

Stal je na vogalu visoke hiše, držeč v eni roki palico, v drugi pa klobuk. Ravno sem hotel zaviti v drugo ulico, ko sem zapazil, da se je Janez sklonil, pobral debel kamen in ga vrgel siromaku v klobuk. Slepca je radi teže kamna padel klobuk iz rok in »drobiž«, ki so mu ga darovali dobri ljudje, se je stresel po tleh. Revež je vzdignil palico in presunljivo zavpil za bežečim Janezom:

»Proklet bodi hudobec! Kazen Pravičnega te bo zadela za tvojo hudobijo.«

Janez je zbežal. Jaz sem pa solzen od sramu in jeze nad tovarišem prišel domov, se vrgel na posteljo in se razjokal.

Minulo je mnogo let. Šel sem po svetu in Janeza sem skoro pozabil. Po dolgem času sem se vrnil iz Amerike v domači kraj. Ko sem se nekega večera izprehajal po mestu, sem zapazil na oglu iste visoke trgovske hiše, kjer sem nekoč videl slepca, ki ga je Janez razžalil, berača, čigar poraslo in počrnelo lice se mi je zdelo znano. Stopil sem k njemu. Skoro sem se prestrašil. V trenutku sem se spomnil dogodka med tovarišem Janezom in slepcem in čudna mrzlica se mi je razlila po telesu. Kdo je ta berač, brez nog, ves sključen in onemogel?

»Janez...!« Nekaj me je stisnilo v grlu, da nisem mogel izgovoriti vsega vprašanja.

»Ivan... Ti tukaj?« Berač je začudeno uprl vame medle globoko vdrti oči, iz katerih sta sijala obup in globoka bolest.

»Kako je prišlo do tega?« sem vprašal tiho. Ubožec me je tako prodirno pogledal, da me je zazeblu, nato povetil glavo in rekel z nizkim, drhtečim glasom:

»Maščevanje Pravičnega. Pred leti sem se norčeval iz revežev in sedaj se mi vrača. Močna je roka pravice.«

Stric Ivan je končal. Okoli nas se je zgostila trda tema. Počasi smo se vračali proti mestu. Tihi, zamišljeni, pogreznjeni sami v sebe smo korakali skozi noč. V ozki dolini pod nami je šumela Sava, nad nami je pa bilo neskončno vsemirje, neznani svetovi, večna tema in mir. Pred očmi mi je stala slika siromaka Janeza, brez nog, s poraščenimi lici in vdrtimi očmi, ki so milo prosile:

»Usmiljenje. Ne zaničuj me!«

СОФИЈА ЈОСИЋ, Нови Сад:

РАТНО СИРОЧЕ

Јадни Зденко. Он је сам са својом несрећном мајком. Његов отац, који је радио свој мучни занат, те тако хранио свог јединца и жену, погинуо је у рату.

Мајка је остала сама са својим нејаким Зденком. Она је ишла по туђим кућама, радила је и најтеже послове, само да преживи своје дете. У том мучном положају, мали Зденко је свршио основну школу. Када је мајка мислила да да Зденка у гимназију, изненада се разболи и умре. Јадни Здена. Како му је тада било? Како се осећао сам у тој пустој самоћи? Он је стајао поред одра своје мртве мајке, спутивши своју уморну главицу на груди, које су биле непомичне и хладне као лед.

Дуго је Здена тако остао. Када је дигао главу, и погледао према часовнику да види колико је сати, болно је зајеоцао, јер је видео свештеника, који је долазио на укуп. Иако још мали, он је осетио шта значи изгубити мајку. Његове очи поново се оросише сузама, и он се без свести сруши на земљу. Присутни му брзо притрчаше, али је све било и сувише касно. Мали Здена је легао мртав поред одра своје мајке.

У његовим очима могла се прочитати његова последња мисао: »Зар ја морам остати сироче, зар нико нема милости према мени?«

SOKOLI ŠTEDIMO!

Kako što god čovečeje telo prikuplja za vreme svoga rasta i razvijanja potrebne pričuve, koje su mu potrebne za večje napore ili bolesti, da se može tim naporima i bolestima othrvati, tako je potrebno svakom pojedincu, društvu i narodu, razumna štednja. Razumno štednjom, kad čovek zaradi dinar, a potroši 90 para, postaje gospodarski sigurniji. U njemu se razvija osećaj zadovoljstva sa samim sobom. Pogled na njegovu budućnost izgleda vedriji, te sve događaje oko sebe posmatra s gledišta puna nade i vedrine, jer je bar u doglednoj budućnosti osiguran od svih iznenadnih događaja, koji pretstoje svakom čoveku u njegovom životu. S tim uporedo razvijaju se i jačaju osebine pojedinca, jer razvijaju u njemu takve osebine i vrline da postaje samostalan i pouzdava se u samog sebe. Naša poslovica kaže: »Ko dužan, taj tužan!« Sve ono što vredi za pojedinca, vredi i za obitelj, društvo i državu. Blagostanje pojedinca stiže se samo razumno štednjom, a tako isto blagostanje obitelji i države. Gde je blagostanje tu je i blagoslov Božji i napredak u svakom pogledu. Zato, braćo, učite se već od mladosti štediti, kako bi mogli svoje blagostanje unaprediti i postati svoj na svome, neovisni ni od koga, a prema tome srećni i napredni. Ako smo gospodarski neovisni, neovisni smo i narodno, jer imati svoju državu bez gospodarske samostalnosti, znači biti sluga ili rob tuđina. I naše Sokolstvo je uvelo u našim redovima štednju, kako bi se izrana među nama pobudila volja za štednjom, to jest: volja za samostalnošću i neovisnošću. Taj rad je vrlo uzgojan, deo našeg sokolskog odgojnog delovanja.

MARIJA OBREHTOVA, Maribor I:

NAŠE PLANINE

»Na gore, na gore, na strme vrhe,« tako vzkliknem koncem vsakega šolskega leta. Vem in pričakujem od počitnic, da mi bodo dale to, česar se najbolj veselim, namreč par dni bivanja na gorah, popolnoma odtrgano od šumnega mestnega življenja, med nebom in zemljo. Vseeno mi je, kam, na katerekoli hribe.

Zadnje počitnice sem bila v Savinjskih planinah. Dan, ki smo si ga izbrali za pot, je bil zelo neugoden; dež, megla. Ko smo se peljali proti Logarski dolini, je bliskalo in grmelo, zdelo se mi je, da bijejo skale med seboj hud boj in da se bodo vsak čas porušile na nas. Zelo sem bila izmučena in prav kmalu sem zaspala. Zjutraj ob kakih 4. pa se mi je zdelo, kakor da me nekaj duši, zbudila sem se, sonce je že prisijalo v sobo, a okno moje sobe je bilo zaprto. Šla sem takoj k oknu in glej, sonce, sonce, vse mlado, prerajeno, okopano, se že smehlja in vabi in — ali so to skale, so to oni priljubljeni velikani? Ne, mi mogoče, to so vendar demanti, saj se jih ne da gledati, tako blešče in odbijajo svetlobo. Takoj sem se oblekla, se zmuznila iz sobe in neopaženo, sama pohitela proti slapu, kajti mislila sem si, če so skale, vrhovi tako bujno lepi, v tem jutranjem soncu, kaj šele slap!

Nikdar mi še ni korak tako lahko tekkel kakor tisto jutro, ko sem se bližala slapu; že od daleč sem slišala bučanje in bobnenje vode. Sonce je že močno pripekalo, ko sem prišla do slapa. »Rinka«, krasen si na razglednicah, ali če te kdo vidi v vsej tvoji moččnosti, te ne more pozabiti.

Mnogo, mnogo bi še lahko napisala o lepih Savinjskih planinah, a v zapadnem delu naše mile domovine se dvigajo najkrasnejše gore. Na triglavske višine še nisem bila, nisem še uživala opojnega triglavskega cvetja.

Prav rada bi šla prihodnje poletje na Triglav, da bi spoznala še ponos naših najmočnejših in najlepših gora.

IVAN PODOBNIK, Ljubljana:

BOLESTNA ROMANCA

Ko sem včeraj mimo stare vrbe stopal
s počasnimi, trudnimi koraki,
se mi je zdelo, kot bi nekdo obupno
plakal
tam ob malem potoku, v pusti mlaki.

Celo noč sem sanjal o glasovih tožnih,
ki so se nalahno izgubljali v mrak.

Ko danes mimo sem zopet nameril
korak,
sem videl v mlaki, na stari vrbi
podoba svojega srca:
Vrba je bila razcepljena,
polomljena vsa...

POTOČKI DRAGO, naraštajac, Sokol. društvo Zagreb III:

POTI

JUGOSLOVENSKI SOKO JUGOSLOVENSKI SOKO

Širi krila, Sokole sivi,
Neka ti se i dušmanin divi.
Širi krila, visoko uzleti
K Avali brdu svom snagom poleti.

Neka žive u miru, slozi i radu,
Selo nek se pridruži gradu.
Tako ćemo samo k pobjedi doći
I branit Kralja i otadžbinu moći.

Raširi krila zagrlji svu braću
I moli Boga za ljubav jaču,
Položi na sve bratimske vence,
Na Srbe, Hrvate i braću Slovence.

A kad se jednom bojni zov razleže,
Složnu braću u celini sneže
Nek uzme svak pušku i konja zajaše
Za dobrobit Kralja i domovine naše.

Dedovi su naši za slobodu zlatnu
Levali krvcu i trpeli nevolju ratnu,
I mi ćemo to znati, ako ustreba,
A dušmanin dalje samo neka vreba.

SOMER LAVOSLAV, Nova Gradiška:

SOKOLSKOM „ZDRAVO!“

Oj dični pozdrave! Pozdrave sviju Sokola, starijih i mladih, bogatih i siromašnih. Zdravo! To je prva reč Sokola kad stupi u sokolanu, kad se sastane s bratom Sokolom ili sestrom Sokolicom. Na svečanostima, na priredbama, svuda, svuda odjekuje gromko iz njihovih grla, snažno sokolsko »Zdravo!«

Nije to onaj mlitavi pozdrav, kojim se pozdravljaju prijatelji, već je to gromki pozdrav, koji se radošću izvija iz grudiju svakog Sokola. Mališan iz podmlatka kaže svom vodi: »Zdravo!«, a onaj mu s veseljem odvrća omiljeni i bratski pozdrav. Ovaj pozdrav zbližuje sve Sokole. U svakoj sokolani piše velikim slovima »Zdravo«, jer je to prava amajlija. Evo, opet dokaza, da je sokolsko bratstvo nerazdruživo.

Zato kliknimo još jednom: »Zdravo!«

НАШИМ КРАЉЕВИЋИМА

Соколи сте млади,
Соколи сте вични,
Од доброг Сокола —
Биће човек дични.

Али ништа зато.
Што сте тако млади,
Јер младошћу Вашом
Човек живот слади.

Пођите даље к циљу,
Не губите наде,
Јер ће Соко сваки
Помагати младе.

Пођите путем Вашијех Дедова,
Пођите путем доброга Оца,
А за Вас ће народ који Вас воли
Молити живот од Вишегга Творца.

Здраво, наши сиви Тићи,
Здраво, Карађорђевићи!
Браћо наша млада — Здравомо!
Ви будућа наша лична славо!

IVAN PODOBNIKAR-MATKIN, Ljubljana:

VIGRED PRIHAJA

Od juga vetrič lahán
zavel je božajoče čez plan
in prinesel prve pozdrave
srečne pomladi
čez zeleneče dobrave.
Glej: na mladi livadi
zvonček veselo pozvanja
in bahavi tulipan oznanja
vsemu stvarstvu veselo novico:
»Čujte: — čez zelenečo gredico
in široko raván
pelje se VIGRED preko polján.
Vsa lepa, obdana s cvetjem
in sladkim petjem
brezskrbnih ptic
se bliža mladih, rdečih lic...

KONJEVIĆ JOVANKA, Nova Gradiška:

SOKOLSKA OMLADINA I NAROD

Prva i najveća dužnost sokolske omladine jeste ljubav prema svom jugoslovenskom imenu, jer se tim imenom izriče pristanak onoj zajednici iz koje je nikla i koja kroz nju u povesnom razvoju deluje.

No nije dužnost svakog člana zajednice da ljubi samo svoje narodno ime, jer bi to značilo voleti i čuvati samo oblik i okvir; veća je dužnost čuvati jezgru narodnu, a to su kulturna dela. Zato svaki član mora aktivno uzimati učešće u stvaranju kulturnih dela, jer ona zapravo čine spoljašnji izgled naroda.

Sokolska omladina ljubeći svoju narodnu kulturu ljubi time i svoju domovinu, jer nam je ona u srcu, ona je ideal koji nam mora pred očima lebdeti da domovinu u spoljašnjem svetu učinimo lepšom i sadržajem bogatijom. Zato je domovina uvek ideal i ostaje samo večni zadatak naših napora i osećaja.

Svaki onaj služi domovini, koji sav svoj rad i dobro žrtvuje za njeno blagostanje i napredak. S takvim ljudima je domovina stvorena, ona im je u srcu, i nju im niko ne može oteći kao što je niko ne može ni dati.

Zato ti, naraštajče, ljubi svoj narod, jer si iz njega nikao, i odnijela te ruka njegova da mu budeš od pomoći, da mu budeš žarište domoljubnog plana i da ti svež i čio nosiš buktinju prosvete i napretka.

FERDO MOAČANIN, Zagreb:

VERNOST KRALJU I OTADŽBINI

(Nagovor pred naraštajskom kategorijom)

Draga braćo!

Ovih par minuta prestanimo misliti na sav naš ostali sokolski rad, i posvetimo se uspomeni na najvećeg jugoslavenskog Sokola. Na današnji dan, pre pola godine, sastali smo se u ovoj našoj dvorani, da vežbom ojačamo svoje telo kako bi bio zdrav stan zdravom duhu. I dok smo se mi još vedri i nasmejani spremali na vežbu u Marselju je ležao ukočen i hladan prvi Jugoslaven, prvi Sokol, — naš Viteški Kralj!

Lagano se širila našim redovima užasna vest, ali niko joj nije verovao, niko nije mogao verovati. — Do jučer moćan vladar u punoj snazi, a danas hladna lešina. Ubijen od zakletih neprijatelja naših, u prijateljskoj Francuskoj...

Ali nemogućnost je postala stvarnost.

Svaka pojedina vest rušila je u nama svest, da imamo vođu, koji nas ljubi i kojega mi ljubimo, vođu koji zna što hoće i radi...

Ova spoznaja bila je teška, vrlo teška, razum je govorio da nemamo više omiljenog vođe, a srce se još uvek nadalo: »Možda ipak nije istina.« A kad se i srce moralo pomiriti sa strašnom stvarnošću, iz dubine njegove izvila se misao: »Da smo mi tamo bili ne bi Ti se to dogodilo!«

Ali, braćo, ima još načina da pokažemo svoju ljubav prema velikom Sokolu, velikom Kralju. Kralj je pao... Ostao je Mladi Kralj, i mi smo, braćo, tu, da pomognemo svog mladog Vođu, mi smo zato tu, da jednog dana mirne savesti možemo reći svom mladom Vođi: Tvoj veliki Otac ostavio nam je u amanet ovu našu Otadžbinu: »Čuvajte Mi Jugoslaviju!« — »A mi smo je čuvali i sada, eto, kad stupaš na presto Otaca Svojih, predajemo Ti otadžbinu, ne samo sačuvanu, nego hiljadu puta čvršću, nego je ikad bila!«

Braćo, mi imademo dvostruku zadaću, treba da svojim sokolskim radom stvorimo Jugoslavene, koji će biti telesno i duševno u stanju da nastave delo Velikog Kralja. Jer njegov put je naš put; njegovi ideali su naši ideali; On je pao za otadžbinu našu, i mi smo spremni da za nju padnemo. A ako ima, braćo, među nama koga, koji ne bi mogao proslediti putem, cbeleženim od Viteza Kralja, neka još ovog časa stepe prah ove sokolske dvorane s cipela svojih i neka se nikad više ne povrati, jer mu nema mesta među nama! Neka odmah ide; bolje će mu biti, jer teško njemu i podlosti njegovoj, ako se kasnije otkrije! Ali takvih, braćo, uveren sam da ovde nema. I zato sećajući se ljubljenog Kralja, kojega nikad zaboraviti nećemo, još se jednom zavetujemo onome, koji je bio najveća nada Njegova: »Petre Karadordjeviću, čuvaćemo Ti Jugoslaviju, da jednom njome srećnije vladaš, nego je bilo suđeno Tvom Vitezu Ocu! Slava Kralju Vitezu!

DRAGO POTOČKI, Zagreb III:

RADUJMO SE!

Pre petnaest leta
pružismo si ruke.
Zaboravismo jade
i prepaćene muke.

Jer mi smo braća.
I to uvek ostat
Skupa ćemo trpet
Skupa slavni postat.

Što je bilo, prošlo je —
Pružismo si ruke,
Sada ćemo se ljubiti
I živeti bez muke.

TIRŠEVO USKRSNUĆE

Sve se ruši, sve se miče,
Grmljavina nebom trese,
Potamnilo sunce žarko,
Zvezde više nebo ne rese.

Otvaraju se rake svete,
Kostur oživi, ustaje polako.
Med njima jedan koga svi gleda,
I koji je sve druge pomako.

Živ tko je od straha se ukoči,
I blede zuri: ponoć je siva.
Noge mu klecaju, srce staje,
ne znaju šta je, šta se to zbiva.

Najednom ko čudo kakvo,
Sunce izađe i zemlju obasja,
Tako jasno kao nikad jošte,
Al jednu raku ponajbolje razasja.

Pogled sviju uprt je tamo,
Gde se čudo zbiva:
Gde i sunce sjaje više nego drugde,
Gde leži čovek i slatki sanak sniva.

Najednom se On diže,
Veličanstven kao Apolon,
I nemo se miče ko da stoji,
A narod ga gleda: da!, to je On.

Glava Mu je uspravna, pogled blag,
Čelo vedro od rajske sreće.
On polako diže noge teške.
I sa smeškom polagano se kreće.

Telo ogrnuo mantijom carskom,
Prsi Mu resi sjajan štit.
Šapat prolazi narodom celim
Taj čovek ko da je od Boga lit.

Al štit na suncu blešti
I narod opazi sad,
Da njega Soko likom svojim resi
Veličanstven, gord i mlad.

Tirš, jer On je taj uskrsli idol
Pogleda okolo i pozdrave daje
Sledbenicima svojim, Sokolima dičnim
Od zadovoljstva koji se sjaje.

Za njih je On ust'o, za njih doš'o
Da vidi kako se Sokolstvo diže,
Koliko ga slave
I do kuda ono stiže.

Al Tirš je odmah zadovoljan post'o
Kad video je svoje verne sinove
Kako krče sokolski put
I goje bratstvo i ideale nove.

Sokoli stoje, ko Boga glede Tirša,
A On veseo, odvrća im pogled blag,
I legne u raku smiren za uvek
Da Sokolstvo neće nadvladati vrag.

Okno. (Linorez: Ing. arh. O. Gaspari)

GLASNIK

Glavna godišnja skupština Saveza SKJ. Naše Sokolstvo imalo je dne 12. maja o. g. svoju V. redovnu glavnu skupštinu u Beogradu. Ovoj su skupštini učestvovali izaslanici svih 25 sokolskih župa. Dne 12. maja bila je svečana skupština na kojoj je izrekao svoj veliki i značajni govor I. zam. starešine br. Gangl. Govorili su i izaslanici češkoslovačkog Sokolstva i bugarskih Junaka. Skupštini su prisustvovali izaslanici Nj. Vel. Kralja i Kraljevskog namesništva, više ministara ili njihovih zastupnika, veliki broj narodnih poslanika, predstavnika raznih udruženja i ustanova. Bili su i poslanici bratskih naroda: bugarskog, poljskog i češkoslovačkog. Na ovoj skupštini došla je do punog izražaja velika međusobna ljubav, koja prožima sve slovenske narode. (Pročitaj »Sokolski glasnik« od 17. maja o. g., koji o tome donosi iscrpan izveštaj!).

Prvih dana t. j. 8, 9, 10 i 11 bile su razne sednice i pretskupštinski zborovi, kao župskih prosvetara, izvršnog odbora Saveza, župskih starešina i t. d. Na ovim su se sednicama doneli važni zaključci za buduću živost našeg Sokolstva. Novim načelnikom Saveza izabran je br. dr. Alfred Pihler, profesor iz Zagreba. Bitnijih promena u vodstvu našeg Sokolstva nema.

Odgodištenje pokrajinskog sleta u Subotici i svesokolskog u Beogradu. Glavna skupština Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije rešila je, da se ovogodišnji pokrajinski slet severnih župa u Subotici odgodi za narednu 1936. god. Odgodio se je zbog toga da bi naše Sokolstvo što brojnije učestvovalo ovogodišnjem sletu bugarskih Junaka u Sofiji. Isto tako odgođen je i svesokolski slet, koji se je imao održati naredne 1936. god. u Beogradu za naredne godine do kada će se u Beogradu podignuti ogromno vežbalište, koje će moći udovoljiti svim zahtevima jednog ogromnog sle-

ta, kao što će biti naš svesokolski. Naš naraštaj treba već sada da se marljivo sprema za ove velike sokolske svečanosti, za ove ogromne i snažne sokolske priredbe.

Razviće prvog dečjeg sokolskog barjaka. U nedelju dne 19. maja o. g. razvijen je i posvećen prvi sokolski dečiji barjak u našem Sokolstvu. Ovu retku slavu imala su deca Sokolskog društva Ljubljana i Tabor. Barjak je upravo krasan, a darovala su ga našoj sokolskoj deci deca Sokolskog društva Vinohradi u Pragu (ovo je najjače društvo u češkoslovačkom Sokolstvu). U subotu navečer imala su sokolska deca zajedničku akademiju na Taboru, koja je vrlo lepo uspela. Preslavi je učestvovalo i jedno jače odeljenje muške i ženske dece iz društva Vinohradi. Barjaku je kumovao Nj. Vel. Kralj Petar II, putem Svog zastupnika. Čitava je ova priredba protekla u uzornom redu, bratskoj ljubavi i razumevanju, jedino je kiša donekle pokvarila veselje ovoj našoj zlatnoj sokolskoj dečici.

† **Maršal Pilsudski.** Dne 12. maja o. g. umro je na svojem imanju Belvedere kod Varšave veliki, najveći muž sadanje bratske Republike Poljske maršal Josip Pilsudski. Život ovog vatrenog poljskog rodoljuba ispunjen je samom ljubavlju, požrtvovnošću i radom i za svoju domovinu. Jedan zaista redak primer u današnje doba. Već od svoje rane mladosti borio se je za slobodu svoje otadžbine, koja je bila razdeljena između Nemačke, Austrije i Rusije. Zbog toga je bio mnogo proganjan, zatvaran, a dugi je niz godina proveo u Sibiru kao robijaš. Za vreme svetskog rata, a i posle njega u borbi s boljševicima, s puškom se je u ruci borio za slobodu materinje grude. Dočekao je čas, kad je i njegovu zemlju obasjalo sunce slobode. Pokopan je uz slavne poljske kraljeve, koje je mesto zaista i zaslužio.

ZAGREB 2. — Selo naraštaja. Naraštaj Sokola Zagreb 2, da upotpuni program svog rada, priredio je prvo ovogodišnje selo s plesom.

Selo je održano dne 14-IV o. g. u 4 sata sa sledećim rasporedom: I) Pozdravni govor, u kojem br. predsednik Fran Dvoržak pozdravlja prisutne i u kratkim crtama prikazuje rad i cilj naraštaja. II) Ženski naraštaj mladi vežbe — sastav s. Mileusnić Jovanke. Vežba je uspela vrlo lepo i skladno i mlade naraštajke dobile su zasluženi aplauz. III) »Uloga Sokolstva u sadašnjosti«, govorio brat Jevtić Jovan. IV) Ženski naraštaj stariji — proste vežbe. Naraštajke su pokazale veliki napredak. V) Muški naraštaj stariji — vežba na razboju. U ovoj tački nastupili su naraštajci iz višeg odela s vežbama za takmičarsko natecanje. Prvi nastup takmičara uspeo je u punom opsegu i od njih se može očekivati najbolje. VI) M. Gradojević: »Oda sveslavenskoj sokolskoj ideji«, s. Živković Greta. Pesma je recitirana vrlo dobro i ostavila je dubok utisak. VII) Muški naraštaj stariji — preskoci preko stola. To je bio nastup najvećijih skakača i oni su svoju dužnost ispunili kako se to i očekivalo. VIII) Ženski naraštaj stariji — vežbe na brvnu. Ovoj tački obraćena je osobita pažnja, jer je sastav jedne naraštajke. Ta vežba primljena je s odobravanjem. IX) Muški naraštaj stariji — proste vežbe. Treći nastup naraštajaca - takmičara uspeo je i to je najbolja tačka priredbe. Svideo se osobito nastup i otpust.

Za vreme vežbanja svirala je društvena fanfara.

Nakon svršenog programa sledio je ples.

Velikim i moralnim uspehom ove priredbe može naraštaj biti zadovoljan.

Priredbe poslužiće naraštaju da za vreme letnjih meseci pođe na taborovanje na more (u Omišalj). E. H.

ZAGREB 2. — Naraštajski izlet na Okić-grad. Na uskršnji ponedeljak pošao je naraštaj Sokola Zagreb 2 na izlet u okolicu Samobora i to na Okić-grad. Vodstvo puta bilo je povereno bratu predsedniku Dvoržaku, koji je ujedno bio i vodič. Izletu su učestvovali skoro svi naraštajci i naraštajke. Ovaj smo dan vrlo lepo i bratski proveli u pesmi, igri i lovu na rakove. Oдавде smo krenuli u Podsused na zabavu tamošnjeg Sokola I, a nato smo se vratili u Zagreb veseli i zadovoljni.

E. H.

ZAGREB 2. — Naraštajska čajanka. U nedelju dne 28 aprila 1935 imao je naraštaj prvu društvenu čajanku s plesom i diskusijom, koja je uspela iznad svakog očekivanja. Dvorana je bila puna.

Čajanku je otvorio brat predsednik s diskusijom o taborovanju naraštaja u letnjim mesecima na moru i zaključeno je, da se pođe u Omišalj. Letovanje bi trajalo 6 do 7 nedelja.

Nakon svršene diskusije sledio je ples, koji počinje »seljančicom«, a završava narodnim kolom. E. H.

MOSTAR. — Rad naraštajskog oteka. Naraštajski otek Sokolskog društva Mostar radi neumorno, tako reći, bez odmora. Svi smo daci, pa i pored ogromnog školskog gradiva, koji moramo temeljito učiti, a zato bogme treba mnogo vremena, nadeemo češće dosta vremena za rad u oteku. Radimo s oduševljenjem i bez hvala, gledajući pred sobom sliku svoje budućnosti, koju možemo otprilike zamisliti. Izgleda nam svima da je ta slika naše budućnosti potpuno čista, bez i jedne najmanje mrlje. Možemo, ako nastavimo ovakav rad kao do sada, slobodno reći: »Mi smo na pravom putu i imamo lepu budućnost.«

Svake subote odbor naraštajskog oteka drži sednicu na kojoj se rešavaju za nas najvažnija pitanja. Zapisnik pregleda upravni odbor i tako naši stariji vode nad nama nadzor. Sazivamo po potrebi i izvanredne sednice u hitnijim slučajevima. Vredni brat tajnik, za dva, tri sata pronade nas 15 odbornika naraštajskog oteka, podnese nam okružnicu i mi ju potpišemo. U naznačeno vreme sednice svi smo u čitaonici.

Pravimo i izlete u okolinu, sve o svoje trošku, i pozovemo u »goste« i braću i sestre iz drugih odeljenja.

Priredujemo i akademije. O svemu se sami brinemo. Tražimo dvoranu, sami je čistimo i metemo. Ako nam trebaju kakve kulise, koje mi nemamo, za neki pozorišni komad opet idemo sami u bratska društva i ustanove, koje ih imaju i molimo da nam ih posude. Kad se izvodi »kazaočok« svaki kozak nabavi uniformu. U pozorišnim komadima svi nastupamo.

I naš razgovor van sokolane je razgovor o Sokolstvu. Širimo među svojom braćom štednju i jedni druge upućujemo na pravi put.

Ovo bi bio samo jedan deo našega rada. V. Š.

O SKROMNOM JUBILEJU PESNIKA JOVANA UDICKOG

Obuhvatiti 35-godišnji književni rad pesnika - brata Jovana Udickog u nekoliko redaka, uz najbolju volju, je nemoguće. Ovako plodna i dugogodišnja pisca potrebno je obraditi u jednoj ovećoj studiji, što pada u dužnost za to pozvanih činilaca. Meni je namera da u par redaka istaknem značaj rada J. U.

U svojim pesmama Jovan Udicki, upućenim za naše najmlađe, uspeo je da im se potpuno približi. Važno je podvući da ga oni najmlađi potpuno razumeju i u njegovim pesmama nadu ogledalo svojih dečjih osećaja.

Po Šopenhaueru postoje dve vrste pisaca: takvi, koji pišu zbog same stvari i takvi, koji pišu zato da bi pisali. J. U. spada u red pisaca koji pišu zato, jer imaju nešto da kažu. I baš ta njegova izrazita težnja da nešto kaže, nije nikad zatajila, već naprotiv, naišla na potpuno razumevanje kod sviju, koji su ga poznavali kao izrazito dečjeg pesnika. Ne mogu a da ne spomenem, da je uz sav svoj plodan književni rad ostao kod širih slojeva nezapažen, samo zato jer je pevao i peva bez ikakve reklame. Jedina mu je želja povesti naše najmlađe svojom pesmom na pravu stazu otadžbinsku. Sa svojim pesmama uzgojno-narodnog značaja zadužio je čitav jugoslavenski narod, budu li se ispravno shvatile njegove rodoljubive težnje. Kao dobar poznavalac dečje duše uspeo je kao retko koji pesnik probuditi u deci želju da postanu i oni onakovi rodoljubi, kakovi su izraženi u njegovim pesmama. Te pesme sokolsko-narodnog sadržaja, koji se odražuje u svim njegovim radovima, dobivaju jedan snažan narodno-odgojni smisao. I danas možda više nego ikada, potreban je uzgojitelj kova Udickog, o čije se radove težnje neprijatelja jugoslavenskog naroda razbijaju kao o neku tvrdu kamenu stenu, tim više, jer njegovi radovi ne ostaju bez vidna uspeha. Čitajući njegove pesme, ne možete se oteti dojmu da stojite pred čovekom, koji ima samo jedan uzvišen cilj, izražen u dve reči »domovina« i »deca«. Njegove pesme lepo su umetnički doterane, u lakom slogu, pristupačne onima, kome su namenjene. Što je najvažnije, u njima ima uvek nešto vredno da se čita. U njegovim radovima se ne nailazi na nešto prepisivačko, pokupljeno, već je on u njima potpuno svoj, to je ono čisto njegovo što inače ne resi sve književne radnike. Jovan Udicki svojim pesmama vodi

iskrenu borbu i stvara značajeve koje ništa salomiti neće. Ova njegova skromna obletnica, kakva retko resi kojeg pesnika, neka služi na čast i ponos njegovoj srećnoj zemlji.

Božo Mažuran — Dekanovec

860 sokolskih bioskopa u Čehoslovačkoj. Prema najnovijim podacima ima čehoslovački Soko 860 bioskopa. Većina, i to 470, otpada na Češku, ali ih prosečno ima najviše u Šlesko-Moravskoj, to jest 326; u Slovačkoj rade samo 64. Ma da u ova teška vremena bioskopi sigurno nisu baš uvek puni, ipak imaju sokolska društva od tih bioskopa toliko prihoda da ne moraju oskudevati u vršenju svoga opsežnog rada. Osim toga služe bioskopi kraj zabave i širenju narodne prosvete.

Jeziv smučarski doživljaj. Dvojici smučara iz Austrije desila se u aprilu mesecu u brdima jezovita nesreća. Zatekla ih iznenada lavina, pa su se snašli odjednom u priličnoj šupljini u snegu; no bili su toliko prisebni da su svoje smučke gurnuli kroz sneg nad njima, dok se još nije stvrdnuo. Onda su se u tom snežnom zatvoru zavukli zajedno u vreću za spavanje, kako bi što dulje prkosili neizbeživoj smrti od ciće zime. Istom posle 42 časa opazili su učesnici jednog vojničkog smučarskog tečaja, kako iz snega vire smučke. Odmah su počeli kopati te su našli oba smučara, doduše u besvesnom stanju i s teškim smrztotinama, ali ipak još živa.

7850 km na smučkama. U aprilu mesecu prevalilo je šest ruskih smučara na smučkama ogroman put od 7850 km i to od Bajkalskog Jezera u Srednjoj Aziji pa do Arhangelska. Put je bio neobično naporan, ali su ga ipak prevalili za 131 dan. U Arhangelsku svečano su ih dočekali.

Jedna gimnazija za 1,200.000 Poljaka. Nalazi se u gradu Beuthen, pa je nemačka državna vlast i tom zavodu odbila pravo javnosti što je poljsku javnost u Nemačkoj, naravno, duboko potreslo. U Poljskoj ima naprotiv 1,100.000 Nemaca, pa imaju 29 srednjih škola među kojima ima vrlo mnogo tih zavoda pravo javnosti. — Sloveni imaju dubok osećaj za čovečanska prava!

Proždrljive ptice. U svakodnevnom govoru upotrebljavamo vrlo često izraz: gladan kao kurjak i slično; tako upoređujemo čoveka i s drugim velikim životinjama do brog apetita, a o ovom ili onom kažemo da jede malo kao ptica. Sve su ove pored-

be pogrešne. Sitne ptice pevce, koje nam se čine gotovo kao vazdušna bića, uistinu su neobično proždrljive, usporedimo li količinu njihove dnevne hrane s težinom njihova tela. Celokupna hrana crvendačeva za 24 časa odgovara 15 cm dugačkoj glisti. Kad bi čovek hteo da pojede srazmerno toliko kao crvendač, morao bi za 24 časa da smaže srednje debelu, 20 m dugu salamu. Još proždrljiviji je drozak, koji može najedanput da proguta prilično velikog puža. Čovek koji bi hteo s njime da se takmiči, morao bi n. pr. samo kod obeda pojesti 20 kg goveđeg mesa. Bi li onda još mogao da zapeva kao drozak, to je naravno drugo pitanje.

Crveni luk. Koliko daleko natrag pamti istorija, uvek su južni narodi neobično voleli crveni luk. Egipćani, Židovi, Kitajci i Perzijanci najviše su voleli presan crveni luk pa im je bio, može se reći, nekakvo narodno jelo. U starih Grka bio je crveni luk delikatesa. Homer peva u svojoj Ilijadi o »luku koji mami na piće«; u ono doba su goste uvek posluživali lukom. Ali što više je kultura preotimala maha, to više je pao ugled crvenom luku. Nije se više uživao presan, nego su njime samo začinjavali druga jela. Već u starih Grka i Rimljana bio je u poslednje vreme crveni luk među otmenim ljudima na zlu glasu. Samo raja je zaudarala po crvenom ili belom luku, i tako je ostalo sve do danas, ma da spada luk, sa stvarnog gledišta, među najzdravija jela. U novije vreme ga lekari za neke bolesti opet preporučuju.

Starost čovečjeg roda. U blizini Majнца (Mainz) u Nemačkoj našli su kod otkopavanja ostatke čovečjih kostura, čija se starost dala vrlo tačno odrediti. Naslage zemlje gde su se našle kosti leže naime na onome mestu tako jednakomerno jedna iznad druge, da su mogli proračunati tačnu starost od 120.000 godina. Najstariji trag za pračovekom, to jest donja čeljusna

kost, što su je našli kod Hajdelberga u Nemačkoj stara je prema najnovijim računima 500.000 do 600.000 godina. I od kosti izrađeno oruđe, nađeno na mnogim krajevima, omogućuje prilično siguran sud da čovečji rod postoji barem već pola miliona godina.

Jackie (Žeki), kao brzi računčija. Kad je poznati filmski umetnik Jackie Cooper (Žeki Kuper) sa svojim razredom načinio izlet u okolinu, sretoše na putu prilično stado ovaca. Učitelj upita: »Ko mi između vas može kazati, koliko ima tu ovaca?« — Brzo odgovori Jackie: »Dvadesetsedam.« — »Pa kako si mogao to tako brzo da nađeš?«, upita učitelj. — »Prebrojio sam na-prosto ovcama sve noge pa onda taj broj podelio sa 4!«

Patuljci koji stanuju u gnezdima. Voda jedne španske istraživačke ekspedicije u Africi otkrio je do sada nepoznato pleme patuljaka u džunglama kraj obale reke Notema. Između žena neke nisu bile ni 3 stope visoke. Pleme je potpuno crno te živi bilo u gnezdima na drvetima, bilo u kolibama, načinjenim od trave i zemlje.

Z A Š A L U

O ta deca! Novi poslovni prijatelj pozvan je na večeru. Mali Frane za stolom: »Ta to su pilići, tatice!« — Otac: »Dobro, sine; pa zašto pitaš?« — Frane: »Pa ti si, tatice, rekao da ćemo danas imati goveče na večeri.«

Poredba. Volove sam video kod toga seljaka, kažem vam, da im glavom nisam dosegnuo ni do rogova — pa nisam ja ni najmanji!

Pozna on sebe. »Ja ću Vam kazati, kakav ste Vi čovek!« — »Nemojte, jer ću Vas tužiti za uvredu poštenja.«

ISPRAVI!

U drugom broju ovogodišnjeg »Sokolica« u sadržaju je pomutnjom ispušten članak br. Hajrudina Čurića »Husejin — kapetan Gradašević — zmaj od Bosne«. U istom članku na strani 48, 22 i 24 red ozgo, umesto reči »Mahmun-beg« treba pravilno da stoji »Mahmud-beg«; na strani 49, 5 red ozgo umesto reči »zapoved«, treba da stoji »ferman«.

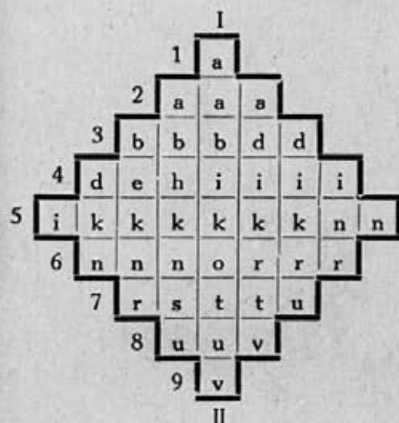
U četvrtom broju ovogodišnjeg »Sokolica«, i to na strani 106, treći red odozdo, usled ispuštenih nekoliko reči, izgubljen je rečenični smisao, te dotična rečenica ima u celini pravilno da glasi: »...Gdekad besni valovi ne bi nam dali da se uhvatimo kopna, jer nije svuda bilo plitko, ni obala niska, pa bi nas odbijali, ali mi smo se svom svojom snagom borili, da nas valovi ne odnesu kao perce i ne progutaju. Ali samo za čas...«

Iz uredništva

Sledeći broj »Sokolica« izići će usled ferija koncem meseca juna, i to kao dvobroj (za juni i juli). Braću i sestre saradnike umoljavamo, da svoje radove, koje žele da izidu u ovom dvobroju, pošalju uredništvu **naikasnije do 12 juna.**

Kornel Najman, naraštajac, Osijek

Ispunjalka

Suglasnik

Pripadnik divljega naroda

Lovac na moru

Pleme u Alpama u doba Rimljana

Jugoslovenska luka

Zapisnik

Novčani zavod

Morska životinja

Suglasnik

I—II okomito isto što i 5 vodoravno.

Kornel Najman, naraštajac, Osijek

Slovčanica

a a a a a a d d e g g i i k l m m n o o p p r r r t v

Iz ovih slova sastavi pet reči sledećega značenja: bivše maursko kraljevstvo u Španiji, muško ime, za gorenje potrebna stvar, bivalište grčkih bogova, država u Severnoj Americi. — Nato postavi dobijene reči tako jednu pod drugu, da budeš u trim okomitim vrstama čitao tri povesno poznata vladara.

Kornel Najman, naraštajac, Osijek

Brojčanica

13	3	15	3	14	1	7		
3	14	6	3	7	14	3		
10	1	13	3	6	11	3		
3	15	9	11	4	2	6	3	12
15	1	6	3	7	5			
11	6	11	13	3	7	3		
8	3	15	11	8	3	6		

Mesto u Grčkoj u čijoj su blizini Grci pobedili Perzijance

Grad u Sev. Americi

Italijanska kolonija u Africi

Množina otoka

Slavni francuski junak u ratu u Španiji protiv Arapa

Brdo u Južnoj Americi

Grad u Indiji

Mesto brojeva postavi slova. Za jednake brojeve postavi jednaka slova. — Od I do II: Prezime predsednika jedne Republike.

